

Tartalomjegyzék

1. Az intézmény meghatározása, főbb adatai

2. Óvodánk jellemző sajátosságai

Óvodaképünk

Gyermekképünk

Nevelési céljaink

3. A program tartalma és tevékenységformái

3.1 *Nevelési feladataink*

3.1.1 Érzelmi nevelés, szocializáció

3.1.2 Egészséges életmódra nevelés

3.1.3 Értelmi nevelés

3.1.4 Környezeti nevelés

3.1.5 Művészeti nevelés

3.1.6 Kisebbségi nevelés

3.1.7 Gyakorlati képzés

3.2 *A gyermek tevékenységformái*

3.2.1 Játék

3.2.2 A külső világ tevékeny megismerése

3.2.3 Vers, mese

3.2.4 Ének – zene, énekes játékok

3.2.5 Rajzolás, mintázás, kézimunka

3.2.6 Mozgás

3.2.7 Munka

3.2.8 Tanulás

3.2.9 A gyermekek differenciált fejlesztése

3.2.10 Az óvodai élet megszervezése

4. Óvodánk kapcsolatrendszere

4.1 *Nevelőtestület együttműködése*

4.2 *Óvoda – család*

4.3 *Óvoda – fenntartó*

4.4 *Óvoda – iskola*

4.5 Egészségvédelmi kapcsolatok

4.6 Önkormányzatok – szakmai szolgáltatók

4.7 Egyéb kapcsolatok

5. A program megvalósulását segítő ellenőrzései, értékelési rendszerünk

5.1 Minőségellenőrzés

5.1.1 Dokumentumok ellenőrzése

5.1.2 A munka feltételeinek ellenőrzése

5.1.3 A nevelőmunka ellenőrzése

5.1.4 A szakvezetői feladatok ellenőrzése

5.2 Minőségértékelés

5.3 Minőségbiztosítás

6. A program feltételrendszere

6.1 Személyi feltételeink

6.2 Tárgyi feltételeink

6.3 A program tervezett eszközszükséglete

7. Érvényességi rendelkezések

8. Legitimációs záradék

9. Mellékletek

1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar Gyakorlóiskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Gyakorlóóvoda

Típusa: Többcélú, közös igazgatású közoktatási intézmény

Működési engedély száma:

OM azonosító:

Székhelye: 7100 Szekszárd, Mátyás király u. 5.

Telephelyei: 7100 Szekszárd, Mátyás király u. 1.

7100 Szekszárd, Rákóczi u. 1.

Telefon: 74/528-336, 74/528-338

Fax: 74/528-337

Működési területe: Szekszárd város közigazgatási területe/városkörnyék települései

Fenntartója: Pécsi Tudományegyetem (székhelye: 7633 Pécs, Szántó Kovács János u.1./b)

Jogállása: Pécsi Tudományegyetem önálló szervezeteként működő, szakmailag önálló intézmény, jogi személy

Gazdálkodása: Pécsi Tudományegyetem éves gazdálkodási tervében meghatározott intézményi előirányzatok felett teljes jogkörrel rendelkezik

Alapítás éve: Intézménytörténeti szempontból: iskola 1977

óvoda 1984

közös igazgatású intézmény 2004

Alaptevékenysége: -alapfokú oktatás

-általános középfokú oktatás

-német nemzetiségi kisebbséghez tartozók alapfokú

-általános iskolai oktatása

-nappali rendszerű, fogyatékkal élő gyermekek általános műveltséget szolgáló iskolai oktatása

-alapfokú művészeti oktatás

-általános iskolai napközis ellátás

-óvodai nevelés, iskolai életmódra felkészítés

-német kisebbségi kétnyelvű óvodai nevelés

-fogyatékkal élő gyermekek óvodai nevelése, iskolai életmódra felkészítése

Kiegészítő tevékenysége: -oktatást kiegészítő egyéb tevékenységek
-logopédia, gyógytestnevelés pedagógiai szakszolgálat
-oktatási célok, és egyéb feladatok
-gyermek- és tanulófelügyelet
-intézményi étkeztetés

2. ÓVODÁNK JELLEMZŐ SAJÁTOSSÁGAI

Óvodaképünk

Óvodánk Szekszárdon, az Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar gyakorlóóvodájaként működik. Városunk a Szekszárdi Dombság lábánál, a Mezőföld és az Alföld találkozásánál fekszik. Az óvoda a hajdani város szélén épült a szekszárdi Séd patak partján, de ma már központnak számít. Egyik oldalról a családi házak mint kertváros, a másik oldalról az urbanizáció által létrehozott lakótelep övezi. A megyeszékhelyen és környékén többféle nemzetiség él, melyek őrzik múltbéli gyökereiket.

Tekintettel arra, hogy Szekszárd - mint megyeszékhely - a megye oktatási, kulturális életében a német kisebbségi területen is meghatározó szerepet tölt be, - a lakosság mintegy 20 -30 %-a a német kisebbséghez tartozónak vallja magát, ill. támogatója- így a német nyelv tanulása, a kulturális hagyományok megismerése, ápolása már az óvodás korú gyermekek beíratásánál is igényként jelentkezik. E csoport(ok) megfelelő gyakorlóterepet igyekeznek biztosítani a Főiskola részére a német nemzetiségi óvóképzésben is.

Óvodánk 6 csoporttal működik, melyekbe átlagosan 25 gyermek jár. Szervezetileg megtalálható az azonos életkorú, és a vegyes életkorú gyerekekből szerveződött csoport egyaránt.

Feladatunk a 3 - 7 éves gyermekek gondozása, fejlesztése, nevelése mellett az óvodapedagógus hallgatók számára gyakorlóterep biztosítása, olyan példaértékű modell nyújtása, amely elősegíti pedagógiai képességeik fejlődését, alkalmassá teszi őket egyetemes és nemzeti értékek közvetítésére, a nemzeti tudat formálására.

Pedagógiai munkánkban eddig is arra törekedtünk, hogy óvodánk profilja sokoldalú legyen. Ebben a munkában fontos szempont volt, hogy az óvónők megkeressék, megtalálják azt a speciális területet, amelyben szakmailag elmélyülve, tudásukat folyamatosan bővítve tartalmasabbá és egyben hatékonyabbá tudják tenni óvónői tevékenységüket. E törekvésünk

eredményeként működnek jelenleg olyan sajátos profilú csoportjaink, melyek a gyakorlati képzésben is speciálisan többen képesek nyújtani a hallgatóknak (hagyományörző csoport, *kommunikációs csoport*, német nemzetiségi csoport, környezetismereti és környezetvédő csoport, intenzív személyiségfejlesztő csoport).

Célunk megvalósítása érdekében feltétlenül fontosnak tartjuk egy olyan helyi program kidolgozását, mely egységbe foglalja óvodánk sokoldalúságát, sokszínűségét. A változatos profilú csoportokban a nevelőmunkát egy közös rendező elv uralja: a természet körforgása, az ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó tevékenységek, környezetérzékeny és környezettudatos magatartás formálása.

A társadalmi változásokat érzékeljük az óvodánkban. Egyre több gyermek egyik szülője munkanélküli: segélyekből, családi pótlékból élnek, mely feszültséget okoz a családokban. Tapasztaljuk, hogy nő a hátrányosan és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma. Szinte minden évben kerül az óvodánkba sajátos nevelést igénylő gyermek is. Törekszünk az integrációt elősegítő csoportok alakítására. Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek, megismertetjük a gyermekeket azzal, hogyan éljenek a közösségben.

Mivel a gyermek és környezete egyensúlyának megbomlása és ennek következményei beóvodázási környezetünkben is hatnak, a célok rendszerének kialakításában általunk értéknek vélt elemek megfogalmazására törekedtünk. Nevelési gyakorlatunkba egyre több olyan tartalom és hozzá kapcsolódó tevékenység épült be, amely a személyiségfejlődés szempontjából fontos értékek elsajátítását célozták meg (egészséges életmód, Én harmóniája, környezet védelme, hagyományápolás, művészeti nevelés..)

Nevelésünk irányultsága tapasztalataink szerint megfelel a gyermek sajátosságainak, és találkozik a szülők egyetértő támogatásával. Tájékozódó felmérésünk eredménye szerint a szülők nagy többsége óvodánk munkájában elsődlegesen fontosnak tartja és értékeink között fogalmazza meg az óvoda jó légkörét (88%), az óvónő - gyermek kapcsolat pozitív jellegét (82%), az egészséges, gondozott környezetet (78%), a gyermek igényes gondozását (76%). Egyetértenek a befogadás közösen kialakított, a gyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodó formájával, elfogadják a gyermek magatartásának formálására irányuló módszereinket és az óvoda - család együttműködésében alkalmazott színtereket. Értékeink között fogalmazzák meg a jól képzett pedagógusokat és a folyamatosan magas szintű nevelőmunkát.

A törvényi előírásoknak megfelelően esélyegyenlőséget biztosítunk, és minden gyermeket befogadunk.

Helyzetelemzésünk eredményeként az az álláspontunk, hogy nevelési programunkban meg kell őrizni eddigi értékeinket és az egyes nevelési területekben hangsúlyosan kell megjeleníteni azoknak a tartalmaknak és tevékenységeknek, amelyek a nevelés során értékeket fejlesztenek ki.

Gyermekképünk

Programunkban azt fogalmazzuk meg, hogy a környezeti lehetőségeinkhez és a gyermekek egyéni adottságaihoz képest milyen úton és milyen tartalommal kívánjuk a gyermekeket hozzásegíteni ahhoz, hogy képességeik és tevékenységeik egyensúlyban legyenek egymással, és kiegyensúlyozott, harmonikus személyiséggé váljanak.

Azt szeretnénk elérni, hogy a gyermek félelem nélkül legyen képes kapcsolatokat kezdeményezni és fenntartani. Tudjon együttműködni, másokkal törődni, a másságot elfogadni. Rendelkezzen a kifejezés, megértés és kapcsolatteremtés képességével. Megfelelő beszédbátorsággal tudjon saját szintjén kötetlenül társalogni.

Legyenek tapasztalatai a környezetéről, annak hagyományairól, szokásairól. Aktív, megismerő tapasztalatszerzés közben élje át a szabad önkifejezés és örömezés élményét. Legyen képes a strukturált egész felfogására, összefüggések felismerésére. Pozitív érzelmekkel forduljon a környezete felé, törekedjen arra, hogy önmagával és környezetével harmóniában éljen.

Minden neveltünknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy megélhesse, megőrizhesse saját kultúráját.

Jellemezze nyitottság, befogadókészség az életkori szinten közvetített művészeti alkotások iránt, legyen késztetése a kreatív újraalkotásra.

Arra törekszünk, hogy jó teherbírású, összerendezett mozgású, biztos lateritással rendelkező gyerekeket neveljünk, akik megalapozott finommotorikával, kialakult téri- és idői tájékozottsággal rendelkeznek.

Nevelési céljaink

Általános nevelési célok:

- A gyermeki személyiség egyénenként és életkoronként változó testi és lelki szükségleteinek kielégítése, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

- Érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, melyben a gyermeket tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi.
- Az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységeken keresztül olyan műveltségtartalmak közvetítése, melyek hozzájárulnak az ember és környezete közötti egyensúlyvesztések megelőzéséhez és helyreállításához.
- A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi környezet biztosítása.
- Olyan gyermekek nevelése, akik segítségünkkel kiegyensúlyozott, érzelmekben gazdag gyermekkort élnek meg, nyitottak környezetükre, annak értékeire. Jó tanulási képességekkel rendelkeznek, magatartásuk a környezetük számára tolerálható.
- Az egyéniség elfogadása, tiszteletben tartása mellett segítjük a gyermekek közösségbe való beilleszkedését.

Gyakorlati képzés:

Célja az óvodapedagógus hallgatóknak olyan *befogadó, elfogadó* pedagógus értékek modellálása, nevelési tartalmak és módszerek közvetítése, amelyek által hitelesen megvalósulhat a gyermekek egészséges és egyenletes személyiségfejlődése.

Részcélok:

Hagyományörző program: megismerteti a gyerekeket a *magyar kultúra* tárgyi értékeivel, a tevékenységek tartalmában megjelenti a hagyományos kultúra eseményeit, szokásait.

Intenzív zenei program: a gyerekek kiemelt zenei képességfejlesztésben részesülnek, érzelmi, hangulati elemek segítik a zene, tánc iránti motiváltság kialakítását.

Nemzetiségi német program működtetése, amelynek célja a nyelv megszerettetése, a nemzetiségi kultúra, szokások megismertetése. Környezetének alakításában helyet kapnak a nemzetiségi kultúra tárgyi értékei.

Intenzív környezeti nevelési program: célja a természet ünnepeinek beépítése a tevékenységrendszerébe. Hangsúlyos a környezettudatos magatartásra, környezetbarát életvitelre hangolás.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő program: célja együttműködési technikák megismertetése és gyakoroltatása a gyerekekkel. Tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlesztése mozgáson keresztül. Alkalmazkodásban, konfliktuskezelésben önállóságra, pozitív ÉN viszonyulásra nevelés.

3. A PROGRAM TARTALMA ÉS TEVÉKENYSÉGFORMÁI

3.1 NEVELÉSI FELADATAINK

Nevelési feladatainkban az anyanyelvi nevelés folyamatát a beszéd percepció és beszéd produkció fogja át. A fejlesztő munka az elemi nyelvi tudatosságra, az analizáló, szintetizáló képesség fejlesztésére irányul. Mindezek részterületeit a program fejlesztési területei tükrözik, és meghatározzák munkánkat.

3.1.1. ÉRZELMI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ

Cél:

Emocionális alapon fokozatosan kifejleszteni azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével a gyermek képes együttműködni és másokkal törődni, képes elfogadni a neki nem tetsző tárgyat, élőlényt, annak létezését, másságát.

A megvalósítás elvei:

- Érzelmek döntően befolyásolják kapcsolataink minőségét. A felnőtt közösség érzelmi életének belső rendje meghatározza a gyermek felé irányuló hangulatok minőségét.
- *Stabil szokásrend, értékrend kialakítására törekszünk, mely a felnőttek közös munkáján alapszik: szülő – óvónő, óvónő – óvónő, óvónő – dajka, óvónő – hallgató, dajka – hallgató.*
- Az óvoda gyermek érzelmei uralma alatt él, azok befolyásolják gondolkodását, viselkedését. Szeretetre, biztonságra vágyik, pozitív kapcsolatokra van szüksége ahhoz, hogy megnyíljon, megismerhető és fejleszthető legyen.
- Már a beszoktatás idején fontos, hogy az elsődleges szocializációs közeget minél pontosabban megismerjük és folyamatos legyen a kapcsolattartásunk. A már kialakult szokásainak ismerete és elfogadása megkönnyíti számunkra a gyermek befogadását, a családi nevelés folytatását, a másodlagos szocializációs hatások elindítását. A nyitás a környezet felé mindig érzelmi alapon történik. Elsődleges célunk az elfogadtatás. Ez az alapja egy magasabb szintű érzelem kialakulásának, mely az óvás, védelem szándékát alapozza meg.
- Törekszünk arra, hogy az óvoda tárgyi és személyi környezete a gyermekben pozitív benyomásokat váltson ki és a bizalmi légkör kialakulását segítse elő.
- Feladatunk az érzékenység, éntudat, énérvényesítés hármas egységének harmonikus segítése. Megfelelően megalapozott érzelmi kötődéssel segítjük a pozitív attitűdök kialakítását, a belső egyensúly megteremtését, az ízlés, értékrend formálását. A

szeretetkapcsolat feltétele a belső motívum megteremtésének (utánzás, azonosulás), és feltétele annak a bizalmi légkörnek is, melynek eredménye a pozitív kompetenciakésztetés, a másság elfogadása.

- Elfogadjuk és toleráljuk az életkori sajátosságokból adódó érzelmi megnyilvánulásokat, fokozatosan törekszünk a pozitív gátlások kiépítésére. Olyan élethelyzeteket teremtünk, amiben pozitív társas kapcsolatait segítő erkölcsi tulajdonságai is fejlődnek (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, önállóság, önfegyelem, feladat- és szabálytudat). Arra törekszünk, hogy felhalmozott tapasztalatai és a nevelési körülmények hatására érzelmei és viselkedése a lehető legoptimálisabb mértékben egyensúlyba kerüljenek, szociális kapcsolatai kiteljesedjenek.
- A gyermek érzelmi fejlődése és szocializációs szintje környezetfüggő, ezért munkánkat áthatja a modell szerepből adódó felelősségérzet. A viselkedési minták, pozitív értékek, szokások mintaadással, utánzással történő beépítése olyan számunkra értékes pedagógiai helyzetekben, tevékenységekben történik, ahol a gyermekek szabadon választhatják meg az együttműködési formákat és konkrét élethelyzetben történhet a belátáson alapuló elfogadás, melyben a kulcsszerepet az anyanyelv kapja.
- Segítjük a gyermekekben az önmaga és mások iránt érzett felelősségének alakulását, szociális érzékenységének fejlődését. Alapvető feladatnak tekintjük az interperszonális kapcsolatok új formáinak alakítását.

Hagyományörző programban a gyermekek modell szerepét hangsúlyosan kezeljük. A hagyományos "gyermektársadalom" kiépítésével felgyorsul a gyermekek szocializációja. Törekszünk arra, hogy játékokban, szokásaikban jelenítsék meg a hagyományokban megjelenő pozitív érzelmeket (szürettek-vidámság, Karácsony-összetartozás, Farsang-humor) Intenzív zenei programban a csoport hangulatának minőségét zenei élmény indukálja a nap folyamán. Törekszünk arra, hogy a csoport tárgyi és személyi környezete a gyermekben zenei igényt ébresszen, ezáltal felszabadult, nyitott legyen. A korlátok megszüntetésével elősegítjük a szocializációt. A gátlások felszabadításával a zenei önkifejezés segítésére törekszünk. Elősegítjük, hogy a gyermekek megtalálják az énekes, hangszeres és mozgási képességük érvényesítési lehetőségeit a környezetükben.

Nemzetiségi német programban kiemelt feladat, hogy a szocializációs folyamat során valamennyi kérést, utasítást, szabályt mindkét nyelven közvetítsük a gyermekek számára.

Intenzív környezeti nevelési programban hangsúlyozzuk az első benyomások fontosságát. A pozitív érzelmek erősítése, elsősorban a megszerettetés és az elfogadás a fontos, mert amit

szeretünk azt védjük, amit elfogadunk -ha nem is védjük- de nem bántjuk, nem pusztítjuk el. Így szeretnénk a gyerekeket ráhangolni a környezetet romboló hatások elleni küzdelemre, az élő, élettelen és az épített környezet óvására, védelmére.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő programban kiemelt feladatként kezeljük a kommunikációs készség fejlesztését. A technikákat T. Gordon módszere alapján alkalmazzuk:

- Mindenkinek joga van igényei kielégítéséhez.
- Megmutatjuk az igények megfogalmazását és megvalósításának lehetőségeit.
- Rávezetjük a gyerekeket arra, hogy igényeiket megnyugtató módon összehangolhatják, ha a másik igényéhez tisztelettel és szeretettel viszonyulnak.

3.1.2 EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Cél:

A gyermek testi szükségleteinek kielégítése, testi képességek fejlesztése, az egészséges életvitel megalapozása, a testi, lelki és mentális fejlődéshez szükséges biztonságos környezet megteremtése, a pozitív óvónői beállítódás megőrzése és erősítése.

A megvalósítás elvei:

a) *Testi szükségletek, személyi higiénia*

A nevelés hatékonysága szempontjából kiemelt jelentőséggel kezeljük az egészséges életmód szokásait, melyek az emberi létezéshez szükséges egészséges környezet fenntartását is szolgálják. Úgy gondoljuk már kisgyermekkorban szükséges a környezet állapotának megőrzésére, javítására, a kedvezőtlen tendenciák megelőzésére, korrigálására ráhangolni a gyermeket.

A szokások alakítása a gyakorlásra alkalmas életkörülmények megszervezésével történik, és a hatékonyság érdekében mozgósítjuk a gyermek érzelmi, akaratilag képességeit. A felnőtt modellszerepe meghatározó, követelményeiben pedig a személyiséghez igazodó fokozatosságnak kell dominálnia. A szokások ellenőrzésében a rendszeresség és következetesség mellett a konkrét helyzethez igazodó elemzéssel segítjük a belátáson alapuló szokásalakítást, a társadalmi nyelvi szokások formálását. A rossz szokások kioltására a pozitív példák elismerését alkalmazzuk. A szokásalakítás az óvoda és a szülők közös feladata, csak azonos elvárások esetén lehet eredményes, így hatékony együttműködésre törekszünk.

Kialakítandó szokások: kultúrált étkezés, szükség szerinti alapos kézmosás, fogmosás, szájöblítés, a WC használat higiénijája és intimitása, hajápolás, a ruházat rendezettsége, pihenési szokások, takarékosági és környezetvédelmi szokások.

A gondozási feladatok közé tartozik a helyes étkezés. Az étrend összeállításába sajnos kevés a beleszólási jogunk, de a rostos anyagok, vitaminok pótlására minden csoportban bevezettük a gyümölcs - és zöldségnapot. Arra törekszünk, hogy a szükségletek kielégítése és ne a pazarlás domináljon.

b) Testi képességek, testedzés

A testi képességek fejlesztésében meghatározó jelentőségű a mozgásos tevékenységek mennyisége és minősége. A tervszerű foglalkozásvezetés (kötelező foglalkozás, mindennapos testnevelés) tudatosan felépített gyakorlataival segítjük elő az egészséges csont- és izomrendszer kialakulását, az erő, ügyesség, állóképesség, koordinált mozgás fejlesztését, a nyelvi prevenciót.

Megfelelő koordinációval tesszük lehetővé, hogy minden csoport heti rendszerességgel használhassa a tornaszobát, balett-termet és a főiskola tornatermét.

Minél több lehetőséget biztosítunk a szabad mozgásra az egész nap folyamán. A csoportszobák méretei korlátozottak, de a jól felszerelt, tágas udvar számtalan lehetőséget kínál. Verseny és szabályjátékok, népi és sport játékok, dalos játékok évszakokhoz igazodó válogatásával tesszük színesebbé a szabad mozgás lehetőségeit. Az alkalmakat bővítjük kirándulásokkal és erdei szabad tevékenységekkel. A kirándulások szervezésekor figyelünk arra, hogy a megtett út hossza és időtartama igazodjék a gyermekek sajátosságaihoz.

Óvodánk számára biztosított fakultatív lehetőség a *főiskola testnevelési csoportja* által heti rendszerességgel szervezett gyermektorna és úszás, vízhez szoktatás.

A gyermekek ellenállóképességének fokozása érdekében hangsúlyossá tesszük mindennapi életünkben az edzési alkalmakat, a környezet elemeinek aktív kihasználásával. A szabad levegőn való tartózkodás alkalmait minden évszakban a lehető legnagyobb időegységben használjuk ki, az évszak által kínált tevékenységek szervezésével. A naphoz szoktatást kora tavasztól fokozatosan végezzük. Erős napsütés esetén a gyerekeknek félárnyékos helyeket kínálunk fel, tudatosítva bennük a tűző nap ártalmas hatásait. A megfelelő edzést elősegítjük az öltözék helyes megválasztására szoktatással. Megteremtjük a feltételeket ahhoz, hogy a gyermek szükségletei szerint bármikor ivóvízhez juthasson.

c) Egészséges környezet biztosítása

A kulturált környezet folyamatos tisztaságot, rendet feltételez, ezért a gyermekek szokásaiban is törekszünk ennek alakítására. A belső környezet alakítása során környezetbarát, természetes anyagokat használunk fel, tárgyi eszközeinkkel a gyermekek méreteihez való igazodásra törekszünk. Egészségük védelme érdekében megfelelő fényerejű, energiatakarékos, helyi fényforrások alkalmazására van szükség. Az erős külső fénytől való védelem, a pihenés nyugalmanak biztosítása érdekében fényvédő *függönyök* használata szükséges. A csoportszobák levegőcseréjéről a környezeti szükségletekhez igazodva, rendszeresen gondoskodunk. Kerüljük a helyiségek túlfűtését mind egészségvédő, mind energiatakarékos szempontokat figyelembe véve. A levegő megfelelő páratartalmát párologtató edények használatával biztosítjuk a nyálkahártya védelme érdekében.

Óvodánk udvarának kialakításában törekedtünk és fokozatosan törekszünk az EU-s szabványnak megfelelő eszközök beszerzésére, amelyek változatos mozgásformák gyakorlására, testi képességek fejlesztésére, testedzésre adnak lehetőséget. A növényzet tudatos telepítésével árnyékos és napos helyek megfelelő arányának alakítása a célunk.

d) Mentálhigiénés egészség

Megfelelően megalapozott érzelmi kötődés segíti elő a társak iránti érdeklődést, a közös élményeket jelentő tevékenységek elfogadását, alapvető akarati tulajdonságok alakulását. Mindebben meghatározó a pedagógus személyisége, elfogadó és problémaérzékeny irányítási stílusa.

Törekszünk arra, hogy a gyermek biztonságérzetét a számára elfogadható életritmus kialakításával, a rendszeresen ismétlődő tevékenységekben való eligazodás képességének fejlesztésével segítsük elő. A teljesítménycentrikus irányítás kiküszöbölésével, a gyermekhez igazodó teljesítmény és tempó elfogadásával, a gyermek önértékelésének segítségével igyekszünk az óvoda életében a frusztráló stresszhelyzeteket elkerülni. A gyermek én-érvényesítési törekvéseiben a megfelelő szabadság és önállóság biztosítása mellett olyan felnőtt segítséget adunk, amely által a környezetével való kapcsolata értelmes rendben fejeződhet ki és harmonikusan bontakozhat a kommunikatív beszéd fejlődése.

e) Prevenció és korrekció

Évente rendszeres ortopédiai szűrővizsgálatot végeztetünk, eredményeit a szülőkkel megbeszéljük, szükség szerint szakorvosi ellátást javasolunk. Az ortopédiai elváltozás

kezdeti jeleit mutató gyermekek óvodánkban rendszeresen gyógytestnevelés foglalkozáson vesznek részt szakember irányításával, de preventív jellegű tevékenységeket valamennyi csoportunkban szerveznek az óvónők.

A negatív környezeti hatásokat ellensúlyozó preventív tevékenység fontos óvónői feladat: kiegyensúlyozott, családi légkör, szeretetteljes törődés biztosítása, érzelmi kapcsolatok erősítése, alapvető testi szükségletek kielégítése, nyugodt élettempó biztosítása, az ártalmas hatások kiküszöbölése, a nyelvi hátrányos helyzet korrekciója, a köznyelvi beszéd, a kidolgozott kód építése a szülőkkel közösen.

Hagyományőrző programban feladat a hagyományokban megőrzött egészséges életmód szokásaival történő megismertetés (egészségvarázslás, gyógynövények, egészség megóvása, tevékenységek, népi gyermekjátékok, népi sportjátékok), megismerkedés a különböző időszakok étkezési szokásaival.

Nemzetiségi német programban az egészséges életmód követelményeit mindkét nyelven tolmácsolják a felnőttek. Kisebbségi nyelven kell segíteni a gyermekeket az egyes tevékenységek, eszközök, kérések megfogalmazásában, megszervezésében.

Intenzív környezeti nevelési programban gyógynövényeket gyűjtünk, gyógyteát készítünk. A gyerekek segítségével eltett savanyúságok és befőttek is pótolják a téli vitaminszükségletet.

Születésnapokon édesség helyett gyümölcstortával, salátával kedveskedünk az ünnepeltnek, amit a csoport készít el. Kirándulások, séták, gyűjtőmunka során felhívjuk a figyelmet a mérgezés veszélyeire. Szokásalakítás során tudatosítjuk az erdőben való viselkedés 6 alapszabályát, melynek egyik lényeges pontja a "ne kóstolj meg semmit!"

Hangsúlyozzuk a fák, illetve zöld növények fontos szerepét. Oxigént termelnek, melyre minden élőlénynek szüksége van az életben maradáshoz. Olyan szokások kialakítására törekszünk, mely lehetővé teszi tágabb környezetünk, az erdőben való kultúrált viselkedés szabályainak betartását.

3.1.3 ÉRTELMI NEVELÉS

Cél:

A képességek és tevékenységek egyensúlyának megteremtése a perceptuális tanulás keretei között. A gyermek természetes aktivitásának megtartása és ösztönzése mellett, a környezet eszközeivel, szemléletes cselekvő helyzetek megteremtésével a beszédkedv és

kommunikációs képességek alakítása *történik*. A gondolkodás fejlesztése *mellett a* kreativitás életkori és egyéni lehetőségeinek hatékony megvalósítására *törekszünk*.

Elveink és feladataink:

Az értelmi nevelés helyzeteinek megtervezése során figyelembe kell venni az értelmi képességek óvodáskori jellemzőit:

- A gyermek gondolkodása érzelemvezérelt, viszonyai, benyomásai meghatározzák az ismerethordozó környezeti elemekhez és a pedagógushoz fűződő kapcsolat minőségét.
- A gyermek természetes aktivitása a megismerés és cselekvés egységét feltételezi, mely a gyermeket aktív befogadóvá, a fejlesztést hatékonyá teszi. Törekedni kell a természetes manipulációs érdeklődés és kíváncsiság kielégítésére.
- A gyermeket intuitív /közvetlen meglátáson alapuló/ értelem jellemzi. Meglátásait nem tudja megfordítani, logikájában a közvetlen tapasztalat működik, szorosan a tevékenységhez kapcsolódik, tagolatlan, globális jellegű.

Az értelmi képességfejlesztés folyamatának irányító szempontjai:

Észlelés: Mivel a tanulási helyzetekben a szemléletes cselekvő gondolkodásra építünk, hangsúlyozott kell legyen a perceptuális tanulás, amely egyben segíti a környezethez való alkalmazkodást és a lényeges kiválasztásának képességét fejleszti. A környezet, a természet körforgásával kapcsolatos változásokra való érzékenység egyaránt jelenti a fizikai és szociális észlelést.

Figyelem: Fejlesztésének feltétele, hogy minél több érzékszervből érkező információ feldolgozását segítsük a gyermekben. Ezáltal azokat a mentális erőfeszítéseket támogatjuk, amelyek a belső motiváltság kialakulását indítják el. Olyan tevékenységláncolat birtokába juttatjuk a gyermeket, amely biztosítja az emlékképek rögzülését és amely hasonló szituációban már elősegíti, hogy a figyelem a környezettel kapcsolatos ismeretekre irányuljon.

Emlékezet: A sokoldalú információ-feldolgozással bővíteni akarjuk az emlékezet szenzoros táráát, mely a későbbiekben az ismeretek nagyobb tömegének befogadására teszi képessé a gyermeket. Figyelembe véve az egyéni befogadási képességet, időt hagyunk a feldolgozásra. Állandóan visszatérő gyakorlási lehetőségekkel biztosítjuk a környezetével összefüggő pozitív és negatív benyomásokra való érzékenység (megszeretés, elfogadás, elutasítás, tudatosítás) lehetőségét.

Gondolkodás és beszéd egysége: Tanulási helyzetekben aktiváljuk a gyerekeket arra, hogy fogalmazzák meg a problémahelyzeteket, hiszen a beszéd életbevágó emberi szükséglet,

önmagunk megmutatásának kényszere. A nyelvi kifejezés olyan logikai összefüggéseket tartalmaz, ami csiszolja az általános gondolkodási képességeket /analizál, szintetizál/, a művelési képességeket /elemi oksági összefüggéseket vesz észre/. Az óvodánkba járó gyermekek sokat tudnak, széleskörű ismeretekkel rendelkeznek. Feladatunk, hogy ezeket helyes tartalommal töltsük meg és újakat közvetítsünk számukra, hogy az aktuális megismerési szintjük szabta kereteken belül a lehető legjobban közelítsék meg a környezetükben rejlő értékeket.

Kreativitás: Játékos helyzetekben, bizalmi légkör kialakításával igyekszünk csökkenteni a hibáktól való félelmet. Úgy gondoljuk, hogy óvodánkban az alkotáson és az egyéni képességhez mért eredményen legyen a hangsúly.

Hagyományörző programban a népi kismesterségek megismertetésével párhuzamosan a gyermekek sokféle természetes anyaggal, eszközzel, technikai eljárással ismerkednek meg, melyek mozgósítják a teljes érzékelő rendszert. Olyan látásra, manipulálásra épülő képességcsoportok fejlesztését kezdjük meg, mely a későbbiekben kreatív problémamegoldásokban nyilvánul meg.

3.1.4 KÖRNYEZETI NEVELÉS

Cél:

Önmagával és a természettel harmóniában élő, tevékenységeiben aktív személyiség alakítása, környezetérzékeny és környezettudatos magatartás megalapozása. Szemléletváltás elősegítése, a környezeti kultúra alakítása.

Elveink és feladataink:

- A környezet közös életünk, közgondolkodásunk tükré. Megmutatja mi milyenek vagyunk, hogy megtanultunk-e már önmagunkban és magunk körül rendet tenni. Ennek kifejezésére kommunikációs jelrendszereket sajátítunk el (beszéd, vizuális- zenei- magatartás-, testkultúra).
- Környezettudatos magatartásunk és környezetbarát életvitelünk modellálásával olyan szokásrendszereket, viselkedési formákat szeretnénk alakítani a gyermekben, melyek gyakorlás folytán magatartásmintákká válnak és az "élő" tiszteletében fejeződnek ki.
- Észlelési tapasztalatokhoz juttatjuk a gyermekeket, ezek alkotják meg azokat a kereteket, melyekben későbbi világképe megjelenik. A környezet által kiváltott élmények - színek, formák, hangok, ízek, illatok, jelenségek, személyek - érzelmeket váltanak ki, hangulatokat

keltének, tevékenységre ösztönöznek, harmóniát hoznak létre. A természet felfedezése közben pozitív attitűdöket alakítunk, ízlést, értékrendet formálunk.

- Arra törekszünk, hogy a bennünket körülvevő világ a gyermek számára ne csak esztétikai élmény, hanem kedvet adó erőforrás is legyen, meghatározza életének nyugalmát, mentális higiéniáját.
- A természethez fűződő érzelmeink, kapcsolataink szebbé, színesebbé, érzelmileg gazdagabbá teszik életünket, és segítik a magyarság tudat alatti elemeinek lassú kifejlését.
- Mintakövető tanulással olyan szokásrendszereket, magatartási, viselkedési formákat alakítunk a gyermekben, melyek segítik saját személyével kapcsolatos szükségleteinek, illetve környezetével kapcsolatos viszonyainak alakulását.
- Mintát adunk, cselekvéses tapasztalatokat nyújtunk: a környezet állapotának megőrzésére, javítására, az emberi munka által létrehozott alkotások, értékek felfedezésére, *újrahasznosítható hulladék kampányszerű gyűjtésére*, közvetlen környezetünk értékeinek megismerésére, múltunk és jelenünk hagyományainak megismerésére, a hovatartozás erősítésére.
- Pozitív attitűdök alakítására, belső egyensúly, ízlés, értékrend formálására törekszünk.

Hagyományőrző programban fő feladatunk a magyar szellemi és tárgyi kultúra iránti érdeklődés felkeltése, kielégítése, a múlt értékei iránti tisztelet erősítése.

Intenzív zenei programban feladatunk a magyar zenei anyanyelv és kultúra alapozása a környezetünkben fellelhető népzenei hagyományok és természetes anyagokból készült népi hangszerek segítségével.

Intenzív környezeti nevelési programban törekszünk a különböző környezetvédelmi szervezetekkel (Körlánc, Zöld szív), a helyi médiával, és a hasonló gondolkodású óvodai csoportokkal való kapcsolatfelvételre. A természet ünnepeit és méltó megünneplésüket beépítjük a nevelőmunkába.

3.1.5 MŰVÉSZETI NEVELÉS

Cél:

A művészetek iránt nyitott, érdeklődő, érzékeny, önálló gondolatokkal rendelkező, művészeti értékeket felfedező és létrehozni képes, kreatív gyermekek nevelése a művészetek eszközeivel.

Elveink és feladataink:

- Közös tevékenységbe ágyazva készítjük elő és alapozzuk meg a belső világkép megteremtését. Arra törekszünk hogy kellő hangsúly kapjon a természeti "szép" és az emberi munka által létrehozott alkotások értéként való szemlélete. Tapasztalati, esztétikai és nyelvészeti élményhez juttatjuk a gyermeket, hogy örömet jelentsen számára az önkifejezés lehetősége az egyes művészeti ágakban.
- Elősegítjük értelmi, érzelmi, etikai fejlődését, felkeltjük esztétikai fogékonyságát. A különböző érzelmi viszonyok és viselkedésformák megismerésén keresztül megalapozzuk a pozitív személyiségjegyek alakulását.
- Fogékonnyá, nyitottá tesszük a különböző művészeti ágak iránt. Arra törekszünk, hogy mindabban amit megmutatunk - mint művészi miniatűrben - tükröződjön valamilyen érzelem a valóság egy-egy darabja iránt.
- Életkornak és az adott korcsoportnak megfelelő művészi értékű alkotásokat gyűjtünk, saját néphagyományból merítkező anyagokat válogatunk. *Lehetőséget biztosítunk az etnikai, migráns kultúra művészeti értékeinek bemutatására.* Arra törekszünk, hogy a kiválasztott alkotások esztétikai értéke, erkölcsi mondanivalója, tartalma igazodjon az életkorhoz kapcsolható érzelmi-etikai-szociális elvárásokhoz, segítse azok alakulását.
- Zenei-irodalmi-vizuális anyag és eszközválasztás céltudatosságára és tervszerűségére törekszünk.

Az évszakokhoz igazodó ünnepkörök és jeles napok figyelembevételével kiválasztott anyaghoz megfelelő eszközöket biztosítunk, a természetes anyagok előtérbe helyezésével.

- Az életkori sajátosságok és egyéni képességek figyelembevételével választjuk meg a legmegfelelőbb szervezeti keretet, amely biztosítja a cél-feladat-tartalom egységét és lehetőség szerint minél hosszabb időn keresztül lehetővé teszi a kötetlen, belülről fakadó igények kielégítését.

- Elsősorban azokkal a technikai alapelemekkel ismertetjük meg a gyerekeket, amelyekben biztos tudással rendelkezünk, de folyamatos gondot fordítunk saját önképzésünkre, ismereteink gyarapítására.
- A művészeti nevelés céljainak eléréséhez szükséges anyagok, eszközök rendszeres, a gyerekek számára elérhető jelenlétét biztosítjuk a csoportokban.
- Közvetlen környezetünk kialakítása során előtérbe helyezzük az ízléses, esztétikus eszközök, anyagok, tárgyak alkalmazását.
- A művészeti nevelés tartalmait megismertetjük a szülőkkel, törekszünk az otthoni hatások befolyásolására.
- A közművelődési intézmények kínálatából azokat a lehetőségeket helyezzük előtérbe, melyek elősegítik a művészeti nevelés feladatainak megvalósítását.
- Igény kialakítása az alkotásra, önkifejezésre, az újraalkotások segítése az egyéni képességek figyelembevételével.

Hagyományörző programban feladat, hogy a magyar népművészettel, folklórral való foglalkozás segítse az alkotó és alakító készségek kibontakozását a kézművességben, nyelvben, dalban, játékos kifejezésekben, táncos mozgásokban. Újraalkotásaikban jelenjenek meg a "gyökerek".

3.1.6 KISEBBSÉGI NEVELÉS

Cél:

A különböző interakciókban a kommunikációs helyzet felismerése, beszédbátorság a szerepnek megfelelő nyelvhasználatban. A kisebbség nyelvén az artikulációs bázis erősítése, szókincs és fogalomkörök bővítése, a mondatalkotó készség kialakulásának elősegítése.

"In meiner Hand ist es gegeben,
den Kindern eine Welt zu baum,
in der sie ganz geborgen leben,
in der sie frei auf sich vertraum."

(Ursula Bistig: Hoffnung)

Elveink és feladataink:

- A nemzetiségi csoport(ok)ban a kisebbség nyelvét anyanyelvi szinten kell ismerni.
- Az állandó nyelvi önképzés, továbbképzés követelmény.
- A kisebbségi nevelést végző óvónő(k) beszédstílusuk mindkét nyelven példamutató, modell értékű legyen.

- Minden ünnep, csoportrendezvény kétnyelvű.
- A gyermekeket gondozó, nevelő felnőttek minden reakciójukban a másság elfogadását, toleráns magatartást kell, hogy közvetítsenek. Származás, nyelvhasználat alapján semmiféle megkülönböztetés nem lehetséges.
- A partnerkapcsolatokon alapuló nevelési stílus megvalósítása kívánatos, melyben szükséges mindkét (magyar-német) óvónő jó összmunkája, egymás és a gyermekek véleményének tiszteletben tartása.
- Tartalmi munkában, szervezeti keretekben fokozottan figyelembe kell venni az egyéni fejlődési ütemet, törekedni az egyéni bánásmód érvényesítésére.
- A felnőttek nevelői magatartásukban a nemzetiségi identitást (elfogadó, értékelő magatartás) közvetítsék.
- Ugyanezek a követelmények jellemezzék a főiskolán belüli kisebbségi nevelési, oktatási feladatokat végző intézményekkel, a családokkal, nemzetiségi szervezetekkel történő kapcsolattartásukat.

Kiemelt feladatok a nemzetiségi ismeretek köréből:

a) Lakóhely, emberek témaköréből:

- foglalkozások a családban, környezetünkben (hímző, fazekas, kékfestő, stb.)
- a család nyelvhasználata (szülők, nagyszülők...)
- a magyarországi németek nevezetes épületei, helyi intézményeinek megismerése (Templomok, Tájház: Gyöngyös, Mecseknádasdon, Gyöngyösben, Nemzetiségi Egyesületek...)
- különböző növények (kukorica, napraforgó, stb.), állatok (birka, tehén, sertés, tyúk, stb.) virágok (rozmaryn, muskátli) megismerése, felhasználása.

b) Szellemi kultúra témaköréből:

- mondókák, dalok állatokról, növényekről
- mondókák, dalok, táncok ünnepeinkhez a négy évszak jegyében, tájnyelven is
- kiszámolók, nyelvtörők, közmondások megismerése tájnyelven is
- körjátékok, egyszerű gyermekdalok, népi hangszerek megismerése tájnyelven is
- különböző mozgásos játékok, társas játékok megismerése (teremben, szabadban)

c) Tárgyi kultúra megismerése:

- mezőgazdasági munkák (szőlőmunkák, stb.)

- népviseleti ruhadarabok gyűjtése, alkalmazása a csoport(ok) mindennapos tevékenysége során, tárgyak elhelyezése, kiállítása öltözőben, teremben (bölcső, köcsögök, kosarak, stb.)
  - régi játékok és nemzetiségi baba készítése (csuhébaba, rongybaba...), különböző technikák alkalmazása
  - hímzés, szövés, fonás kötés
  - a nemzetiségre jellemző változatos anyagok alkalmazása mindennapjaink során (szalma, toll, kő, fonal, vessző, stb.)
- d) A nemzetiségi hagyományok felelevenítése témaköréből:
- régi szokások, hagyományok feldolgozása dalokkal, táncokkal, rigmusokkal, játékokkal (búcsú, farsang, húsvét, lakodalom, karácsony, stb.)
  - ünnepekhez új népviseleti ruhadarabok beszerzése, varrása (szoknya, blúz, kötény, mellény, kalap, tutyi, stb.)
  - új ünnep meghonosítása (Erntedankfest-Terményünnep)
  - régi konyhaművészet összekapcsolása a mai modern táplálkozással (pl. sütés-főzés, stb.)
  - ünnepekre - a nemzetiségi sajátosságokat hordozó - ajándékok készítése (pl. húsvéti tojás, koszorú, kosár, stb.)
  - különböző gyümölcsök, zöldségfélék, magvak stb. alkalmazása, felhasználási, tárolási módok megismerése.

3.1.7 GYAKORLATI KÉPZÉS

Cél:

A hallgató nevelői attitűdjének (gyermekhez, nevelőmunkához való kognitív, emocionális és viselkedéses viszonyulásának) formálása. A képzésben a lehető legteljesebb mértékben érvényesítjük a mindennapi óvodai gyakorlatunk követelményeit. Szeretnénk kifejleszteni a hallgatókban azokat a kompetenciákat: készségeket, képességeket, amelyek szakmává teszik óvodai munkájukat. Törekszünk arra, hogy pozitív élményei, tapasztalatai legyenek a meghatározók.

Elveink és feladataink:

- A hallgatót a gyakorlási idő, a gyakorlandó feladatok nehézségi foka, összetettsége, a felkészülés irányítottsága, a teljesítmény minősége, az önállóság szempontjából fokozatosan vezetjük a kevesebbtől a több felé, a könnyebbtől a bonyolultabb felé.

Szeretnénk elérni, hogy amilyen mértékben fokozatosan gyarapodik a tudásuk, olyan mértékben szélesedjen és mélyüljön a tevékenységük.

- Fenti követelmények csak akkor teljesíthetők, ha a képzés egész folyamatában aktívan vesznek részt a gyakorlati képzési feladatokban. Jelenlétük folyamatosságát nem a felszínes érdeklődés, hanem a fejlettség szerinti aktív gyakorlás szempontjából tartjuk fontosnak.
- A gyakorlati képzési folyamatban minden olyan feladatra szeretnénk felkészíteni az óvodapedagógus jelölteket, amely az óvónői munkakörrel összefügg. (kapcsolatépítés, kapcsolattartás, viselkedéskultúra, együttműködés).
- Törekszünk arra, hogy a gyakorlati képzés folyamata tervszerű, szervezett legyen. A Gyakorlati képzési program szerint megjelölt célok, tartalmak és feladatok körében a szakvezetők és a hallgatók egyaránt pontosan tudják a szerepüket.
- A gyakorlati képzés feladatait a hallgatókkal való közvetlen személyi kapcsolatban valósítjuk meg. Operatív irányítással a hallgató tevékenységének a célokkal történő összehangolására törekszünk. Segíteni kívánjuk a varibiális és kreatív gondolkodást, szorgalmazzuk a célirányos egyéni megoldásokat. Olyan személyi kapcsolatok kialakítására törekszünk, amelyben szabadon feltárulnak a hallgató személyiségjegyei, megfelelő intenzitással érvényesülhetnek modellhatásaink és érvényesíteni tudjuk az egyéni bánásmód elvét.
- Megismertetjük hallgatóinkat a mai kor elvárásaival és annak óvodára gyakorolt hatásával, új pedagógiai módszerek, eljárások, technikák alkalmazásával.

A gyakorlati képzés szervezeti formái óvodánkban:

Csoportos óvodai gyakorlatok során segíteni kívánjuk a közös élmény és tapasztalatgyűjtést, nézetek, vélemények, értékítéletek ütköztetését, az óvónői munka fogásainak elsajátítását, munkakultúra megtapasztalását. Törekedni szeretnénk arra, hogy a megfigyelést végző hallgatók aktivitási szándékát fokozzuk, és a megbeszéléseken az időkeret határai között is fokozzuk aktivitási mutatóikat.

Egyéni óvodai gyakorlatok során segíteni kívánjuk az egyéni erők kipróbálását, az egyéni fejlődést, a saját stílus alakítását, formálását. A hallgatót aktivitásba kényszerítő helyzetet teremtünk azzal, hogy elvárjuk a felkészülésben az önálló gondolatokat, hogy önállóan dolgozik a gyerekekkel és önmagát elemeznie, értékelnie kell. Ösztönözzük őket arra, hogy a

feladatok megoldásához elméleti ismereteiket felidézzék. Lehetőséget teremtünk arra, hogy szükség szerint megismételhessék egyéni gyakorlatukat.

3.2 A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI

3.2.1 JÁTÉK

Cél:

Olyan gyermekek nevelése, akik a játékban aktív, megismerő tapasztalatszerzésre, alkotásra képesek, tevékenységüket szabad önkifejezés és örömezés kíséri, képesek szabályokat alkotni és elfogadni, mások sikereinek örülni.

Mottó:

"Ő azt hiszi, csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy vele. Arra, hogy a világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle."

Varga Domokos

A játék a gyermek szabad elhatározásából származó önmegvalósítása, vágyai, elképzelései, érzelmei önkifejezése. A gyermeki életvezetés, viselkedés sajátos formája, személyes érintettség, teljes átélés, énközelség valósul meg benne. Játékában a valóság tükröződik, a megismerés mechanizmusai érvényesülnek, a problémamegoldás mozgatja. Fontos feladatunk, hogy teret engedjünk a gyermek tevékenységi vágyának, cselekvési szükségleteinek, önállósági törekvéseinek.

A gyermek ingeréhségének kielégítése érdekében érdekes tapasztalatokhoz, élményekhez juttatjuk, amelyek cselekvésre, a probléma megértésére és feldolgozására ösztönzik, vagyis játszásra készítik. Mivel a játéköröm újabb és újabb tevékenységre ösztönöz, feladatunk a minél teljesebb átélés elősegítése, a szélsőséges érzelmi megnyilvánulások tolerálása.

A játék a valóság megismerésének folyamata, egyben sajátos tanulás, mert a megismerés és alkalmazás egyéni változataira ad lehetőséget. Lényegi eleme az ismételhetőség. Ennek teret engedve segítjük elő, hogy a tapasztalatok, ismeretek, viselkedési módok gyakorlás útján megerősödjenek, rögzüljenek, elrendeződjenek és közben fejlődjön a gyermek verbális készsége, pszichikus funkciói (részekre bontás, összerakás, ismeretek felidézése, tapasztalás, újra értékelés, elvonatkoztatás, következtetések levonása).

Meggyőződésünk, hogy a játék a tanulás legfontosabb színtere. Ezért a gyermek fejlettségének sajátosságait figyelembevéve szervezzük meg, segítjük, vezetjük tevékenységeit. Mivel az érzelmek uralkodó szerepe dominál, arra törekszünk, hogy kellemes érzések keltésével

bátorítsuk, cselekvésre ösztönözzük. A tevékenységek irányítása közben figyelembe vesszük a gyermek játéktudatát, tiszteletben tartjuk, hogy azonosul a tevékenységgel, melyben a valóság és a képzeleti kép keveredik. A játékos utánzás a szociális tanulás fontos eszköze, ez értékeket, normákat átadó pozitív modell-szerepre készít bennünket. Mintát adunk és segítjük a kommunikációs kapcsolatokat, a megértés és megértetés képességének fejlődését, a társak felé fordulás és eredményes együttműködés érvényesülését.

A fejlesztés területei és tartalma

a) Gyakorló-funkciós játék:

A gyermek ismétlések révén a különböző képességeit gyakorolja. Mozgásos és tárgyakkal végzett játékok során sajátítja el az egyszerű tárgyak használatát, alakul mozgáskoordinációja. Az öröm forrása maga a manipuláció, amit felidéző emléknymok színeznék.

b) Szerepjáték:

A gyermek fiktív vagy valóságos élményeket sajátos játékkörülmények között, "mintha" helyzetben, képzelete segítségével újraalkot. Döntő eleme a szerep. Felvételét megelőzi a cselekvés gondolata, amely konkrét tapasztalatokon, elgondoláson alapul. Forrása lehet a felnőtt minden tevékenysége, az állatok megszemélyesítése, a természeti erők ábrázolása. Ahogy bővül az általa felfedezett környezet köre, úgy jelennek meg játékában a tágabb környezetből vett témák.

Fő ismérve a szerepbeélés, a szereppel együttjáró kötelezettségek felvállalása, az érzelmi megnyilvánulások, viselkedések utánzása. Fontos fejlődési állomása a játékelgondolások egyeztetése és a szerepegyeztetés, amely a játék tartalmában azonban lehetővé teszi az improvizálást és az új elgondolások felvetését is.

A szerepjátékban intenzíven fejlődik a gyermek képzelete, a kapcsolatteremtés és együttes cselekvés képessége, a szervezőképesség. A társakkal átélt élményeknek közösségformáló hatása van. A gyermekek megtanulnak egymástól kérni, egymást megbecsülni, átérzik az egymásrautaltság érzését. Megtapasztalják, hogy az alkalmazkodás elmulasztása esetén kívül rekedhetnek a közös játékon.

c) Bábjáték, dramatikus játék

A gyermeki történetek, mesék, népmesék elemei és fordulatai megfelelnek azoknak a gondolati, indulati és szemléleti vonásoknak, amelyek a gyermeki lelki fejlődés korai szakaszaiban jellegzetesek. A bábjáték csodálatos világa mindezt adekváтан tükrözi műfaji sajátosságaiban. Azt gondoljuk, hogy a gyermek életkori sajátosságai, a mesék

elemei és fordulatai, illetve a báb műfaji sajátosságai közös motívumokat mutatnak. Ezek közül mi lényegesnek tartjuk az átváltozás, az ellentétek, az ismétlés, a kompenzálás és a vágyteljesítés dinamikájának közös értelmezését.

A dramatikus játék események, életszerű helyzetek, mesék színműszerű megjelenítése. Forrása a mese. A gyermek a mese kapcsán keletkezett feszültségek egyik levezetési formájaként választja a dramatikus játékot, amely kapcsolatban van meseélményével és játékbeli megjelenésének igényével. Célja a beleélés, átélés, a különböző helyzetekben lévő alakok megjelenítése, utánzása, a párbeszéd forma alkalmazása. Élményhátterét a valóság és a mese világa adja. A gyermek a képzeleti képekből jut el a cselekmény elgondolásáig és megalkotásáig. Előkészítésében nagy jelentősége van a bábozásnak, amelyben a gyermek példát kap a monológok, párbeszéd nyelvi fordulatairól, az érzelemkeltés különböző eszközeiről. A dramatikus játék örömforrása a feszültségkeltő és csökkentő hatás, az utánzás és átváltozás, a ceremóniák, a csodák átélése. Olyan társszükségletű játékforma, amely egyben közösségi élmény hordozója.

d) Konstruáló játék

Eszközök segítségével létrehozott új alkotások, játékeszközök. Több változata van. Építő játék során a gyerekek valamilyen kapcsolódási móddal egyszerű elemekből minta vagy saját elgondolás alapján alkotnak, építenek valamit. Barkácsolás során kisméretű kéziszerszámok igénybevételével, különböző anyagokból új tárgyakat, új alkotást készítenek elsősorban játékukhoz vagy csak a játékos alkotás örömeért. Konstruációs játékelemekre épülő játék során tárgyakat készítenek egymásba illeszkedő elemek felhasználásával, rajz, ábra vagy önálló elgondolás alapján.

A gyermek képzelete intenzíven működik, mozgékonyvá válik a fantáziája. Ezt segítjük azzal, hogy félkész elemeket, alapanyagokat biztosítunk számukra. Domináns az egyéni elképzelések önálló megvalósítása, de közben működik a kölcsönös segítségadás, az alkotás közbeni tapasztalatok kicserélése, a verbális kommunikáció. Mintaadással segítjük a ráhangolódást a konstruáló-alkotó tevékenységre. Szükség szerinti együttlátással segítjük a gyermeket sikerélményhez, hiszen az a cél, hogy mindenki érezze meg az alkotás örömét, az alkotó játék nagyszerűségét. A mozgásrendszer fejlettsége, a finommozgások összerendezettsége, a technikai jártasság gyakorlás útján fejlődik és az alkotások kidolgozottságát, sikerélményt eredményez.

e) Szabályjáték

Különféle mozgásokat, mozgásformákat és értelmi funkciókat aktivizáló játék. Legjellemzőbb tulajdonsága a szabály dominanciája, előre meghatározott, pontos szabályok szerint folyik. A játék örömforrása a szabály betartásában van, amely próbára teszi leleményességüket, ügyességüket, biztosítja az önmegvalósítás lehetőségét, a versenyszellemet. A játék komolyságát is a szabály adja. Betartása a társak között olyan együttműködés, amely egyszerre igényli a társat és a társ legyőzését. A győzni akarás igénye és a szabályok tiszteletben tartása bonyolult viselkedési és gondolkodási stratégia kialakulását feltételezi, ami csak gyakorlás közben fejlődhet.

f) Népi játékok

A nép kulturális hagyományai közé tartoznak. Egyaránt kötődnek a mozgásos-, a szerep-, a dramatikus-, a konstruáló-alkotó játékokhoz. A népi játékoknak és a hozzájuk tartozó eszközöknek hagyománymentő funkciójuk van, szoros összefüggésben vannak a népi alkotó tevékenység olyan ágaival, mint a népművészet, népzene, népi táncok, népszokások. Eszközei mindazok a tárgyak, amelyek anyagukat, elkészítésüket, tematikájukat tekintve a nép hagyományaiból, mindennapi életéből, jeles napjainak eseményeiből táplálkoznak. Anyagát a gyermek természetes környezete adja. A közös gyűjtés élménye, a közös játékkészítés lehetősége a gyermek számára az utánpótlás, az alkotás öröme, a felnőttel való együttműködés élményét jelentette.

Az irányítás általános elvei:

- Folyamatosan bővítjük, mélyítjük a világról szerzett tapasztalatait, élményeket nyújtó pozitív érzelmeket keltünk.
- Elősegítjük, hogy elképzeléseik, ötleteik megvalósulhassanak a játékban, biztosítjuk mindazokat a feltételeket, amelyek a játékokra optimális hatással vannak.
- A belső motivációk működését segítjük elő a realiztikus tárgyi eszközök visszafogott adagolásával, a tárgykészítés feltételeinek megteremtésével, a természetes környezet eszközként való alkalmazásával.
- Elősegítjük az eszközök és a társak szabad megválasztását (vagy nem választását), időt hagyunk arra, hogy nézelődjön, válogasson, töprengjen és a számára legvonzóbb játéktevékenységbe kezdjen.
- Biztosítjuk a csoportszobában való szabad rendezkedést, kreatív tárgyhasználatot, elősegítjük a tevékenységek felfedezésének, a kitartás felerősödésének lehetőségét. Mozgásos játékokat lehetőség szerint természetes környezetben szervezünk.

- Törekszünk a gyermeki kíváncsiság kielégítésére, a gyermeki kérdések megválaszolására, a szabályismeret gyakorlására, viselkedés tudatosítására.
- Megengedő irányítással biztosítjuk a szabad játék lehetőségét, modellnyújtó szerepünkkel értékeket, normákat közvetítünk.
- Helyzeteket teremtünk az akusztikus beszédre nevelésre: légző-, hangadási-, artikulációs-, tempó-, dallam-, szünet-, magasság-, fekvés-, váltásgyakorlatokra.
- Hangsúlyozzuk az egyes gyermek egyéni érettségét, fejlettségét, fejlődésbeli tempójának különbségét megismerő, mérlegelő pedagógus attitűd jelenlétét.

Hagyományörző programban a játékot, mint a magyar nép vizuális és szellemi kultúrájának alapját próbáljuk visszaadni a gyerekeknek. Feladatunk, hogy ezen örökséget a magyarságtudat kialakításának, megerősítésének eszközeként kezeljük. Ősi népi gyermekjátékeszközök készítése, a nagyszülők, dédszülők játékeszközeinek megismertetése, aktív használata a játék színesítését, gazdagabbá tételét szolgálják. Feladatunk továbbá a népszokásokhoz kapcsolódó események, élmények feldolgozása (leképezése), a gyermeki világnép megjelenítése a szerep és dramatikus játékokban.

Intenzív zenei programban rendszeresen gyűjtjük és felhasználjuk a Sárköz népi szokásait, játékeit és az ezekhez kapcsolódó eszközöket, dalokat, mondókákat, csúfolókat.

Nemzetiségi programban az óvónő alkalmazkodó képességéből, helyzetfelismerő képességéből következően, szituációtól függően választ olyan konkrét játéksegítő módszert, mely egyben a nyelvi (német) feladatok megoldását, a játékba integrált tanulást segíti.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő programban döntő tényezőnek tartjuk az óvónő nevelői attitűdjét. Feladatunk személyi hatásunk felerősítése őszinteséggel, érzelmeink-gondolataink szabad folyásával. A tevékenységben együttes cselekvéssel, toleranciával, a kölcsönös függés érzékeltetésével, testközeli bánásmóddal, kompromisszumkészséggel veszünk részt. A bábjátékot a személyiség megismerése eszközeként tartjuk, hiszen ez a gyermeki személyiség totális megnyilvánulására ad lehetőséget. Módszerként alkalmazzuk a különböző pedagógiai szituációkban.

3.2.2 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Cél:

Olyan gyermekek nevelése, akik életkori szinten megfelelő tapasztalatokkal rendelkeznek a közvetlen és tágabb természeti - emberi - tárgyi világ formai, mennyiségi, téri viszonyiról, megfelelően eligazodnak környezetükben. Pozitív érzellemmel fordulnak a természet, az emberi alkotások felé, tapasztalatuk van azok védelméről, az értékek megőrzéséről. Ismeretekkel rendelkeznek a szülőföldről, az ott élő emberek életéről, hagyományairól, szokásairól, a tárgyi kultúra értékeiről, azok védelméről.

Mottó:

"A környező világ iránti érdeklődés velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk. Vannak emberek, akikben ez a szenvedély az idő múlásával, vagy az élet megpróbáltatásai közepette kihűl, de vannak olyan szerencsések, akiket életük végéig elkísér."

Gerald Durrell

Az ember eredendően tevékeny lény. Ez serkenti új felfedezésre, a világ megismerésére. A gyermek fejlődésében, érdeklődésében fontos szerepet játszik a tevékenység. Minden gyakorlat valami új befogadását, elrendeződését jelenti.

Az óvodai élet élményszerűségével és a környezet élménnyé válásával biztosítjuk az érdeklődés, kíváncsiság állandó ébrentartását, kielégítését, hogy a gyermek élményei újraélésére vágyjon. A tevékenységek szervezésében gondot fordítunk a tartalmak komplex értelmezésére és megvalósítására.

Arra törekszünk, hogy a gyermek érdeklődését tiszteletben tartsuk, gondolkodását tevékenység irányítsa és saját tapasztalatain mérje le elképzeléseinek értékét. Helyt adunk a gondolatok szabad áramlásának, a fantáziának, az intuíciónak és az esztétikumnak.

Az ingerek és a reakciók megerősítését biztosítjuk azzal, hogy a gyermeket érzelmi viszonyba hozzuk önmagával és környezetével, tapasztalatok rendszerének kialakítására törekszünk..

A tevékenységek szervezésében fontos elvként tartjuk szem előtt, hogy az egész óvodai életet átszöve, folyamatosan teremtsünk megismerési és gyakorlási lehetőségeket. Arra törekszünk, hogy a tevékenységet kísérő örömezés ösztönözze a gyermeket az aktív részvételre.

Elősegítjük, hogy - képességei szerint - észrevehesse, láthassa, felismerhesse a környezet törvényszerűségeit és összefüggéseit.

Nevelőmunkánk által szeretnénk elérni a gyermekben a környezettudatosság fejlődését, a környezetérzékenység javítását, segíteni a saját természetkép kialakulását. Céljaink megvalósulása érdekében tevékenységrendszerek szervezésére törekszünk. Tevékenységtervünket a természet nagy körforgásának rendszere, az évszakok koordinálják. Nagy hangsúlyt kap a természet elemeivel való ismerkedés, az aktualitás, a természet ünnepei, jeles napok, ünnepkörök kínálta tevékenységek beépítése. A tevékenységek tartalmában a tárgyi koncentráció mellett a környezeti nevelés témaköreinek komplex megjelenítésére törekszünk.

A fejlesztés témakörei:

Természeti környezet

A fejlesztés tartalma:

Ismerkedés a természet elemeivel, hatásuk emberre, állatra, növényre.

- Víz, levegő, talaj:
  - halmazállapot-változás, mennyiség, minőség, irányok, arányok, kiterjedések, hőmérséklet, szín, illat, szerkezeti változások, mozgás, erő, szerepük az élet fennmaradásában, szükségletek és pazarlás.
- A növények életében bekövetkező változások folyamatos megfigyelése:
  - rügyezés, virágbaborulás, termőre fordulás, lombhullás, pihenési szakasz, gyűjtőmunka, feldolgozás, felhasználás, óvodakert, természetsarok gondozása, halmazok, téri irányok, kiterjedések, relációk.
- Állatok életében bekövetkezett változások folyamatos figyelemmel kísérése:
  - állatok életkörülményei, viselkedésmódjuk, alkalmazkodás az évszakhoz, tápláléklánc megértetése, kisállatok gondozása.

Társadalmi környezet

A fejlesztés tartalma:

-Óvoda és környéke

-Család

lakótér, életmód, tevékenységek, kapcsolatok, szokások, hagyományok

-Épített környezetünk

lakóházak, középületek, művészeti alkotások, parkok

-Technika világa

komforttechnikák, gépek, közlekedés

-Emberi tevékenységek

munka, szabadidős tevékenységek, pihenés

-Társadalmi ünnepek, jeles napok

Mikulás, Karácsony, Farsang, március 15, Húsvét, Anyák napja, Pünkösöd, Gyermeknap, Évzáró.

Tapasztalatok mennyiségi viszonyokról és térformákról a környezet megismerése során:

A fejlesztés tartalma

- a rendezési és következtetési képességek fejlesztése halmazalkotással, osztályozással
- problémamegoldó és kombinatív képesség fejlesztése rendezéssel
- a természetes szám fogalmának alapozása
- tér- sík és mennyiségsszemlélet fejlesztése

Én-kép fejlesztés

A fejlesztés tartalma

- testrészek és gondozása
- érzékszervek és gondozása
- érzékelő játékok, tükrójátékok, társas kapcsolatokat építő játékok
- testbeszéd, szemkontaktus játékok
- téri tájékozódás

Természetvédelmi, környezetvédelmi törekvéseink

- takarékosági szokások alakítása
- környezet tisztaságának megóvása
- növények, állatok védelme
- gyűjtőmunka, újrahasznosítás
- a birtoklási vágy átformálása

Az irányítás általános elvei

- érzelmi megközelítés
- természetes helyszínek igénybevétele
- tevékenységbe ágyazott ismeretnyújtás
- tudományos módszerek alkalmazása (megfigyelés, kutatás, kísérletezés, mérések, leírás, összehasonlítás)
- megfelelő idő biztosítása a tapasztalatszerzésre

- a környezeti harmónia és diszharmónia megláttatása
- *stabil szokás, normarendszeren alapuló magatartásformálás*
- együttműködés a családdal

Hagyományörző programban egész évben törekszünk arra, hogy hetente egy délelőttöt a szabadban töltsünk. Ha az időjárás megengedi, az egész napot is. Élő, pozitív kapcsolat alakult ki a sióagárdi óvodával, e kapcsolat folyamatos ápolása a feladatunk, közös tevékenységek szervezésével.

A hagyományos óvodai ünnepek mellett megjelennek a népszokásokban megőrzött ünnepek (fonók, fosztók, stb.), jelesnapok. A jelesnapokat időjárás megfigyelésekkel, időjóslásokkal kötjük össze. A természet megismerését segítjük a népi megfigyelésekkel, tapasztalatokkal. A különféle összehasonlításoknál, becsléseknél fontosnak tartjuk a nép által a múltban használt mértékek (arasz, lábnyi, ameddig a szem ellát) alkalmazását. Fontosnak tartjuk földrajzi, felszíni formák népi nevén való megnevezését, meghatározását. (hegy lába, gyomra, üstöke)

Intenzív környezeti nevelési programban a csoport életének jelentős eseményei az időről-időre visszatérő, sajátos keretek között zajló, a közösséghez tartozás érzését biztosító ünnepek. Hangsúlyosan kezeljük a természet ünnepeit, amelyek kiemelik számunkra a környezet fontosságát, odafigyelésre készítetnek. (Állatok világnapja: okt.4., Víz világnapja: márc.22., Föld világnapja: ápr.22., Madarak, fák napja: máj.10., Környezetvédelmi világnap: jún.5.)

3.2.3 VERS, MESE

Cél:

A kifejezés, megértés és kapcsolatteremtés képességével rendelkező gyerekek nevelése, akik az irodalmi alkotások iránt fogékonyak, szívesen mesélnek, verselnek, el tudnak fogadni erkölcsi, esztétikai normákat és képesek a magyar és más nemzetek kultúrájának értékeit saját szintjükön befogadni.

Mottó:

" Óvodás korban a magyarság tudatalatti elemeinek a beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk. Magyar mivoltunk épületének mintegy föld alatti alapjait kell itt lerakni. Minél mélyebbre épül a fundamentum, annál szilárdabb az épület."

Kodály

Az óvodáskor meghatározó irodalmi műfajai a vers és a mese. A vers és a mese az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait és egyben feloldást és megoldást kínál.

A gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének megfelelő irodalmi művek igényes közvetítésével segítjük a gyermek értelmi, érzelmi, etikai fejlődését, esztétikai érzékének, nyelvi képességeinek megalapozását. Fontos feladatunk a magyar és kortárs kultúrkinccs átadása, népi hagyományok, népköltészet megőrzése, továbbadása, környezetünk által gyakran használt közmondások tolmácsolása, ünnepeink hangulatának fokozása alkalmi versekkel.

Azért, hogy a gyermeket fogékonnyá tegyük az irodalom iránt és fogékonyságát megőrizzük, a nap folyamán minél több olyan helyzetet, szituációt, pillanatot használunk ki, amikor mesélhetünk, verselhetünk. Már a beszoktatás ideje alatt törekszünk testközeli ringatók, höcöggetők, lovagoltatók, arcsimogató, tenyérsimogató, ujjszámoló hangutánzó népi mondókák alkalmazására. Mindennapos gyakorlattá tesszük a pihenés előtti mese, vagy más irodalmi mű közvetítését.

Mesehallgatáshoz megfelelő légkör kialakítására és élményszerű előadás megvalósítására törekszünk. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztését segítjük elő a nyelvtanilag tiszta beszéd, jó artikuláció és színes előadásmód (hangerő, hangszín, hanglejtés..) modellálásával.

Helyzeteket teremtünk a produktív beszéd gyakorlására, hogy a gyerekek ismételdgethessék a verseket, rigmusokat, maguk is találhassanak ki mesét, elbeszélést, azt mozgással, zenével megjeleníthessék, érzelmeiket kifejezhessék. Segítjük, hogy a csoport könyvespolcán eligazodjanak, ösztönözzük őket, hogy szívesen forgassák a könyveket, alkalmazzák a képolvásás módszerét, ezáltal is fejlődjön nyelvi kifejezőkészségük, kreativitásuk. Közös látogatásokat szervezünk a gyermekkönyvtárba, irodalmi tartalmú kiállításokra, színházba.

A fejlesztés tartalma

a) Magyar népmesék

A magyar népmese teljes tisztaságában tükrözi azt az ősi tudást és tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. A mesék gyakorlati tapasztalatokat rejtenek, a mesehős példáján keresztül útmutatást adnak arra, hogyan lehet helyállni nehéz helyzetekben. A mesében a legbecsületesebb törvények uralkodnak, a jótett fáradsága mindig megtérül. A népmesékben az igazság törvényei vezérlik a mesehősöket. A mesehallgatás során alakulnak a gyermekek erkölcsi értékei, ezáltal a népmese nem csak szórakoztat, hanem nevel is (állatmesék

lánccmesék, tündérmesék, tréfás mesék, elbeszélések, anekdoták, népszokásokhoz fűződő mesék).

b) Dramatikus játékok

Szerepeket tanítanak, leendő felnőtt szerepeket vetítenek elő. Gyermeklelket megragadó esztétikumuk megőrződik és ezáltal átörökítő funkciót is teljesítenek. A játékok valós élethelyzeteket teremtenek az eszközök segítségével, készségalkotás, szokásalkotás történik. Szövegében a környező világ, a természet, a magyar hagyomány tükröződik.

c) Népi szólások

Megfontoltságra, bölcsességre, őszinteségre, bizalomra tanítanak. Fontos a stilisztikai értékük. Nyelvi képekkel fejezik ki a mondanivalót. Aktuális szituációkban, helyzetben alkalmazva tesszük érthetővé a gyermek számára a tartalmakat, érdekes, különös hangulatot keltve általa. Hosszas megfigyelés eredményeként jöttek létre. Népi bölcsességek, melyek a nép természeti és társadalmi környezetéből veszik a példákat, azzal szoros kapcsolatban vannak.

d) Mondókák, kiolvasók, halandzsák

A mondóka ritmikus, színes mondatok egymásutánja, melyeknek hanglejtésük és ritmusuk van. Ezért könnyű a tanulása, könnyen mozog rá a gyermek. Konkrét cselekményhez vagy szándékhoz, alkalomhoz kapcsolódik. Fontos a szöveg és a mozdulat összetartozása. Feladata, hogy a felnőttek világából vett tevékenységeket közvetítse, a hozzá kapcsolódó mozgás pedig egy értelmes cselekvéssor részeként legyen felfogható. Értelmileg és érzelmileg gazdagítja a mozgásos gyakorlást.

A halandzsák szövegeket régmúlt időkben varázslásra, gyógyításra használták. Ma elsősorban a hangképzés, beszédfejlesztés szempontjából van jelentősége. A gyermek nem keresi az értelmét, jó játékot jelent a számára.

e) Irodalmi alkotások

A műalkotások lehetővé teszik a gyermek számára a világ sokoldalú megismerését, gyönyörködtetnek szavaikkal, aktivizálnak mondandóikkal.

A gyermekvers esztétikai örömet kiváltó műalkotás, befolyásolja a gyermek érzelmi világát. Jellemzője, hogy képzeletgazdag, hozzásegíti a gyermeket a belelátás, beleélés élményéhez, empátiás készséget alapoz. Az élet igazságaira, az emberi érzélemvilág reális tükrözésére hivatott. Pontos megfigyeléseket tesz és hiteles élményeket ad a természeti, társadalmi környezetről. Nem magyaráz, hanem ábrázol, az élet egy-egy darabját vetíti a gyermek elé.

A mese fejleszti a beszédkészséget, nyelvesztétikai élményt nyújt, magatartási normákat közvetít. Világosan beszél a társadalmi konfliktusokról, azok helyi, egyszeri problémáiról, és

az általánosítható társadalmi ellentétekről. Azt közvetíti, hogy a valóság nem csak pozitív élményekkel veszi körül az embert, hanem kudarccal is, de a pozitív emberi értékek segítenek megtalálni a megoldásokat.

Az irányítás általános elvei:

- Arra törekszünk, hogy a mese, a vers a gyermek mindennapi, örömteli élménye legyen.
- Az életkornak megfelelő, nyelvtanilag tiszta, értékes irodalmi műveket válogatunk, elsősorban a magyar kultúrkinccs eszköztárából *és a más nemzetek kulturális értékeiből*.
- Feladatunk a megfelelő érzelmi légkör, az azonosulást, átélést segítő atmoszféra megteremtése.
- Az irodalmi alkotások bemutatásánál modellértékű, művészi kivitelezésre törekszünk, a tartalom és az érzelmek kifejezését metakommunikációs eszközök használatával erősítjük. Gyakori ismétlésükkel az én-erősítő hatás fokozására törekszünk.
- Anyanyelvi szempontból elősegítjük, hogy a szavak, szóképek, nyelvi fordulatok tartalmát megismerjék, helyesen használják a gyerekek, erősödjön nyelvi emlékezetük.
- Az élő mese kiegészítő eszközeiként használjuk a bábozást, dramatizálást, mimetizálást, drámajátékot.
- Esztétikus, főként természetes anyagokból készült eszközöket használunk.
- Fontosnak tartjuk a szülők meggyőzését a rendszeres, meghitt együttlét, az élő mese pozitív személyiségfejlesztő hatásáról, a TV, video erkölcsi értékítéleteket romboló hatásairól.

Hagyományörző programban feladatunk a szokásokhoz kapcsolódó dramatikus játékokkal való megismerkedés, bemutatás a gyerekek részéről más óvodai csoportok számára.

Intenzív zenei programban a népi csúfolódók, felelgetős játékok alkalmazásával mintát adunk hasonló alkotások létrehozására.

Nemzetiségi programban mindkét nyelven merítünk a néphagyomány kincseiből rövid népmesék közvetítésével. A nyelvhasználat ezen a területen is modell értékű, a gyermek számára utánzási minta. Egyszerű szófüzéses mondatokból álló, zenei hatású, játékos verseket, egyszerű, párbeszédes meséket, egyszerű közmondásokat, találós kérdéseket, rajzos-mutogatós mondókákat, versikéket alkalmazunk a nemzetiségi sajátosságok kiemelésére, a természetes anyagokból készült eszközök alkalmazásával.

Intenzív környezeti nevelési programban alkalmazzuk az elbeszélés, az igaz történet műfaját, amelyek érzékletesen írnak le egy-egy természeti jelenséget, tárgyilagosan ugyan, de képeket

tárnak a gyerekek elé. Alkalmazzuk a találós kérdést, mert beszéltet, cselekedtet és újabb ismeretszerzésre ad lehetőséget. A nagyobbakat találós kérdések alkotására ösztönzi.

3.2.4 ÉNEK-ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK

CÉL:

A zenei tevékenységekre nyitott, befogadó gyermekek nevelése, akik a különböző zenei tevékenységekben felszabadultan, vidáman, belső szükségletből fakadóan szívesen vesznek részt, ezáltal fejlődik éneklési-, ritmus és halláskészségük, formálódik egész személyiségük, megalapozódik zenei anyanyelvük.

Mottó:

" A tudatalatti magyarság első talpköve a nyelv, ... második talpköve a zene. Óvodában talán még fontosabb a nyelvnél is. Anyanyelve csak egy lehet az embernek, zeneileg is."

Kodály

A művészeti ágak közül kiemelt szerepet kap a zenei nevelés, mely a legkomplexebben, legsokoldalúbban kapcsolható bármely gyermeki tevékenységhez, hozzájárul az esztétikai élményújításhoz és segíti az esztétikai fogékonyság alakulását, a zenei ízlésformálást.

Feladatunk, hogy felkutassuk a hagyományos életvitel szokásait, ünnepeit, az ezekhez kapcsolódó dal és mondóka anyagot. A hagyományok tisztelete értékeket közvetít a zenén keresztül a magyar kultúra és tudat formálása érdekében és így alapozódik meg a zenei anyanyelv.

A kiválasztott anyagok által elősegítjük a természet megismerését, megszerettetését, a természet hangulati változásaira irányítjuk a gyermekek figyelmét. Arra törekszünk, hogy a zenei művek segítségével maradandóvá tegyük a vizuális élményt, elősegítsük a belső képi felidézést, erősítsük a zenei emlékezetet. Úgy gondoljuk, hogy érdelemgazdag környezetben végzett tevékenységek hatására elraktározott zenei emlékképekből, játékos kedvből születhetnek meg a zenei alkotókedv gyermeki megnyilvánulásai.

Fejlesztési feladatainkat a ritmus-hallás-mozgás hármas egysége koordinálja. Olyan mondókák válogatására törekszünk, hogy legyen benne halandzsa szöveg, nyelvtörő, s a mindennapi életet tükröző szöveg egyaránt, így próbálunk lehetőséget nyújtani az egyre nagyobb számban előforduló beszédhibás gyermeknek is a helyes kiejtés, beszédtempó, hanglejtés elsajátítására és gyakorlására.

A mondókák mozgással egybekötött nyelvi játékok gyakorlását jelentik, melyek lassan kialakítják a gyermekben a legkisebb zenei formát, a motívumegységet. Ez az alapja annak, hogy később ritmushangszereket használva is képesek legyenek megoldani ezt a zenei feladatot.

A mondókák és dalok a magyar nyelv sajátosságait tükrözik. A ritmus, a szótagok által lüktetésük, hangsúlyuk, szövegük, és mozgásuk van. Abban térnek el, hogy a mondókáknak hanglejtésük van és a ritmus-mozgás egysége jelenik meg dallam nélkül, a daloknak dallamuk van, a ritmus-mozgás-dallam hármassá válik. Mindezen tulajdonságoknak a figyelembevételével válogatjuk össze a zenei hallásfejlesztés feladatait, amit elsősorban a néphagyományokból átörökített dalok és népi gyermekjátékok biztosítanak.

A hallásfejlesztés magába foglalja a ritmusérzék fejlesztésének lehetőségét. Feladatunk a metrumérzék fejlesztése mellett a különböző ritmusformák megismertetése is. A néphagyományok a maguk sajátos eszközeivel segítenek ebben. A dalokkal és gyermekjátékokkal biztosítjuk a legkisebb zenei forma, a motívum megéreztetését is.

Az ének-zenei tevékenységekkel a gyermekek motorikus, vizuális és akusztikus irányba való egyidejű foglalkoztatására törekszünk, de elősegítjük a testi fejlődést is. Fejlesztő munkánk által egyre több sikeres mozgás jön létre, melyeknek többszöri gyakorlásával biztosítjuk a mozgástempó gyorsulását, mozgásuk folyamatossá válását, a tempóváltás képességének kialakulását.

Zenehallgatási anyagunk alapja a magyar, *nemzeti és etnikai* népdalkincs és azok feldolgozásai, valamint válogatások a zeneirodalom klasszikusainak műveiből. Arra törekszünk, hogy a zenei anyag előadása abban a hangnemben történjen, amelyben a kotta íródott. Az általunk énekelt, hangszeren játszott anyaggal, élő zenével pozitív és negatív érzelmeket, közvetítünk a gyerekek felé.

A fejlesztés területei:

a) hallásfejlesztés:

A gyermekek játék közben zenei élményekhez jutnak, zenei alapfogalmakat hallanak. Megismerkednek mondókákkal, gyermekdalokkal, népi játékokkal, szívesen énekelnek. Többszöri gyakorlással segítjük elő a tiszta éneklést, a kezdőhang pontos átvételét. Tapasztalatot szereznek környezetük hangjairól, felismernek finomabb zörejeket, különböző hangszíneket. Megismerkednek a különböző népi hangszerek hangjával.

A zenei képességek fejlesztése során tapasztalatot szereznek a halk-hangos, magas-mély különbségről, fejlődik zenei emlékezetük, belső hallásuk.

Alakul a zene iránti fogékonyságuk, hatására szívesen hallgatják a különböző zenehallgatási műveket, elsősorban az óvónő énekét.

b) ritmusfejlesztés:

A zenei tapasztalatok során megismerkednek különböző ritmusokkal, tempókkal. Többszöri gyakorlás biztosításával képessé válnak a különböző tempók tartására, átvételére.

Játékos, utánzó mozgásokkal, járással elsajátítják az egyenletes lüktetést.

Zenei képességfejlesztés során tapasztalatot szereznek a gyors-lassú különbségéről, megérik a motívumegységet, motívumhangsúlyt. Ismerkednek a szünettel, annak érzékeltetésével.

Gyakorolják a mondóka és dalritmus kiemelését, egyenletes lüktetéssel történő összekapcsolását.

Megismernek különböző népi eredetű ritmushangszereket, az elsajátított zenei ismereteket alkalmazzák a hangszereken.

Ritmusvisszhang-játék gyakorlása közben fejlődik zenei alkotóképességük, kreativitásuk.

Hagyományokon keresztül megismerik a népi ritmusok, csúfolók jellegzetességeit.

c) mozgásfejlesztés

Az énekes játékokon keresztül különböző mozgásformákat sajátítanak el.

Az énekes játékok és zenei feladatok mozgásanyaga közben fejlődik egyensúlyérzékük, a testséma ismerete egyaránt.

Különböző utánzásos mozgások közben erősödnek alapmozgás-készségeik.

Változatos járásmódok, irányváltoztatás, különböző térformák lemozgása közben fejlődik téri tájékozódásuk.

Ismerkednek a népi játékok jellegzetes mozgásformáival, különböző tánclépésekkel.

Alakul igényük az esztétikus mozgás iránt.

d) beszédfejlesztés

Változatos mondóka és dalszöveg alkalmazása közben fejlődik beszédképességük, szókincsük.

A zenei anyag elősegíti a helyes kiejtés, beszédtempó, hanglejtés elsajátítását.

A zenei játékok természetessé válnak a gyermekek mindennapi tevékenységében, ezáltal rendszeres gyakorlási lehetőséget biztosít a beszédfejlesztéshez.

Az irányítás általános elvei:

- Abból indulunk ki, hogy minden gyermekben alapvetően megvan a zenei kíváncsiság, érdeklődés és fogékonyság, amely később alkalmassá teszi őt a zene befogadására, zenei képességek fejlesztésére.
- A tudatalatti nemzeti vonások legjobb talajának a néphagyományt, a népi gyermekjátékokat, és népi gyermekdalokat tartjuk. Az anyagkiválasztás szempontja ezért, hogy a dalok, mondókák, játékok kapcsolódjanak a hagyományos életvitel és környezet szokásaihoz, a természet ünnepeihez.
- Elsődlegesen olyan gyermekdalok, játékok, mondókák gyűjtésére, átörökítésére törekszünk, melyek közvetlenül váltják ki a legkülönbözőbb érzelmeket a gyermekekben.(örömet, bánatot, szomorúságot, vidámságot, stb.)
- A dalanyag kiválasztásánál fontos szempont a fejlesztés tartalma, a hagyományok, ünnepek és jeles napok, valamint az egyszerű hangkészlet, hangterjedelem és hangközök.
- Törekszünk a ritmus-hallás-mozgás hármas egységének érvényesítésére.
- Kötetlen formában, játéksituációhoz igazodva, lehetőleg az egész nap folyamán szerepeljenek dalos játékok, dalok.
- Kihhasználjuk az éneklés lehetőségét a különböző tevékenységek kiegészítéseként hangulatkeltésre, motivációra.
- Megkeressük azokat a külső lehetőségeket, kapcsolatokat, amelyek elősegítik a gyermekek zenei fejlődését. A gyermekek számára a lehetőséget biztosítunk hangversenyen, élő zene hallgatásán való részvételhez.
- A napi tevékenységben elősegítjük a fonémahallás, az emberi-, környezeti- és zenei hang gyors differenciálásának fejlődését.
- *Az egyéni adottságok, képességek tükrében törekszünk arra, hogy érvényesüljön a differenciálás, az egyéni bánásmód elve.*

Hagyományőrző programban a zenei anyagot úgy választjuk ki, hogy kapcsolódjon a néphagyományokhoz, szokásokhoz, jeles napokhoz.

Nemzetiségi programban elsődleges a kisebbségi hagyományok tiszteletének kifejezése a dalokon, zenén, táncon keresztül is. A zene eszközein keresztül nemzetiségi sajátosságokat ismertetünk meg. (nyelv, ritmus, hangulat, hangköz, speciális mozdulatok, hangszerek, dalok, mondókák) Alapvető zenei fogalmakat német nyelven is használunk, a hangszerek neveit német nyelven is megismertetjük a gyerekekkel.

Intenzív zenei csoportban tapasztalatot nyújtunk saját hangjának változtatási lehetőségeiről, utánzás útján hozzásegítjük a tiszta intonációhoz, majd a ritmus és dallamkreáláshoz. Tapasztalathoz juttatjuk a 2/4-es lüktetésű, pontos, azonos tempójú, minőségi kivitelezésű makacs ritmus hangoztatásáról. Pontos, esztétikus, minőségi kivitelezésű mintát adunk a fejlesztési feladatokhoz, a mozgáskreációhoz. Használjuk az egyszerű zenei kifejezéseket. Fontosnak tartjuk a mozdulatok és a metrikus lüktetés összhangját, segítjük a motívumváltások formai szempontból kívánatos pontos megoldását. Arra törekszünk, hogy a párokhoz való odalépés egy kapcsolat felvételét jelentse, amely mozgás közben is élő maradjon.

3.2.5 RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Cél:

Vizuális érzékenységgel és tapasztalattal rendelkező gyermekek nevelése, akik a környezetről szerzett benyomásaikat vizuális memóriájuk segítségével felidézni, a megismert technikai eljárások alkalmazásával kreatív módon újraalkotni képesek.

Mottó:

"Az embernek nemcsak a világban már megvalósult lehetőségeket kell megcsodálnia, hanem a benne még ott lappangókat előhívnia,..."

Németh László

A vizuális nevelés komplex, összetett nevelési terület, amely látásra és manualitásra épülő képességcsoportok fejlesztését kezdi meg.

A gyerekeket sokféle anyaggal, eszközzel, technikai eljárással ismertetjük meg, anyagismereti tapasztalatokat nyújtunk számukra. Közvetítésünkkel megismerkednek az alakíthatóság lehetőségeivel és korlátaival, fejlesztjük technikai bátorságukat, önállóságukat.

Saját ügyeskedésük, manipulációjuk következtében alkotó folyamatokat élhetnek meg, problémamegoldó képességük hatékonyan fejlődik. Azzal, hogy lehetőségeket teremtünk a

természetes anyagok gyakorlatias megtapasztalására, megmunkálására, fejlesztjük a gyermekek természetszemléletét, esztétikai értékítéletét, ízlést formálunk.

Tapasztalataink szerint azokban a helyzetekben, amikor a gyerekek szabadságot élveznek a cél, anyagok és technikák megválasztásában, eredetibb alkotások jönnek létre. Ezért változatos anyag- és eszközkészlet biztosítására törekszünk.

Különös hangsúlyt kap munkánkban a motiváció, melynek során az értelmi és érzelmi erők aktivizálása, a tevékenység iránti pozitív viszonyulás kialakítása a cél. Számunkra nem az alkotás a fontos, hanem a tevékenység öröme, az önálló elképzelések, próbálkozások megjelenése.

A gyermekek kíváncsiságára, tudásvágyára alapozva többféle alak, forma, méret, szín, alapvető téri irányok, viszonyok megismerésének helyzetait teremtjük meg az észlelési képességek, valamint a tér- szín és formaképzetük fejlődése érdekében.

A gyermekek aktivitásának hullámzó periódusaira tekintettel, a szabad önkifejezés változatos lehetőségeit az egész nap folyamán biztosítjuk számukra, elegendő időt hagyva a vizuális képességek kibontakozásához.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél sok időt és lehetőséget adunk a technikák begyakorlására, pontosítására, mely során lehetősége nyílik az önkifejezésre.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítását készítjük elő a szemfixációk, regressziók, térbeli orientációk és relációk fejlődésének leghatékonyabb területeként a vizuális nevelés során.

A fejlesztés tartalma:

Építés

a) Tájékozódás térben

közelebb - távolabb, mellett - mögött, kívül - belül, fent - lent, formák egymáson

körbe, sorba, utána, elkerített és lefedett tér

térrészletek összefüggése, összekapcsolása átjárókkal, alagúttal, úttal

statikai tapasztalatok: stabilitás, labilitás, alátámasztás, befedés

b) Formák térbeli helyzete

fekvő - álló

rendetlenség - rend és létrehozása

c) Arányviszonyok

d) Soralkotás térben

kanyarog, visszafordul, csigavonal...

e) Ritmusképzés

szín - forma, ismétlődés, változtatás

f) Irányok

vízszintes, függőleges, ferde, labirintus

Plasztikai munkák

a) Anyagok tulajdonságai

puha, kemény, ragadós, nyírható, hajtogatható, fonható, kötözhető

megmunkálás módjai

b) Formák

a forma és a tulajdonság alapvető összefüggései

c) Felület

sima, érdes szabályos - szabálytalan, testes...

d) Arányviszonyok

részekre osztás

tükrözés

Képalakítás

a) Tájékozódás a kép síkján

térkitöltés: szélén -közepén, fent - lent.

b) Térkifejezés a kép síkján

egymás mellett, alatt, fölött

átlátszóság

c) Színkeverés

d) Anyagok viselkedése

hajlik, törik, ragad, alakítható

Környezetalakítás

gyűjtés, anyagok rendezése, elhelyezése

áttekinthetőség, zsúfoltság

színbeli, formai rend

környezet díszítés

Találkozás műalkotásokkal

képnézés, képolvasás, képválogatás

múzeumi tárlatlátogatás

köztéri szobrok, épületek, parkok, utcarészek megtekintése
az élmények verbális kifejezése, véleményalkotás

Az irányítás általános elvei

- Élményalapú motivációval ébresztjük fel a gyermek alkotó vágyát.
- Az egész nap folyamán sokféle technikai lehetőséget biztosítunk a tevékenységhez.
- Elegendő időt hagyunk a technikák gyakorlására, a jártasság kialakulására.
- Anyagtakarékosságra szoktatjuk a gyerekeket, hogy minél kevesebb legyen a hulladék és a maradék anyag minél jobban felhasználható legyen.
- Gondot fordítunk a hulladék megfelelő tárolására, az eszközök rendben tartására, a tisztálkodási szokások alakítására.
- Erősítjük a kezdeményező, kreatív magatartást, elősegítjük a képi, plasztikai kifejezőképesség, komponáló képesség, tájékozódó, rendező képesség fejlődését.
- Pozitív megerősítésekkel önálló elképzelések vizuális kifejezésére ösztönözzük a gyermekeket.
- Törekszünk a komplexitás megvalósítására.
- Célunk az együttműködés arányainak optimális megválasztása, a modellszerep hatékonyságának fokozása.
- Nevelőeszközként alkalmazzuk a gyermek alkotásainak értéként való kezelését.
- Közvetlen környezetünk esztétikus megjelenítésére és formálása törekszünk.

Hagyományörző programban az alkalmazott anyagok megismerésével párhuzamosan megismertetjük a gyerekeket a népi kismesterségekkel (fazekasság, fafaragó, hímző, stb.). A mesterségek megismerése a helyszínen történik, a csoportban folytatódik. Megismertetjük a különböző foglalkozások szerszámainak, lehetőség szerint próbálják ki azokat. A megismert technikákat alkalmazzák a mindennapi óvodai életben. A folyamatot segítsék a népművészettel foglalkozó könyvek, melyeket rendszeresen biztosítjuk a gyermekek számára.

Nemzetiségi programban az anyagok, eszközök, technikák és tárgyak, valamint ezek színének megnevezése (pl. festék, ceruza, kréta, papír, agyag, stb.) segítik a szókincsbővítést. A tevékenységgel kapcsolatos egyszerű utasításokat ismernek meg a gyerekek. (pl. Mosdd meg a kezéd! Húzd fel a festőköpenyt! stb.). Egyszerű szavakkal vagy mondatokkal beszélnek rajzokról, mintázásokról, eközben fejlődik beszédképességük a kisebbségi nyelvben is.

3.2.6 MOZGÁS

Cél:

A környezetváltozásokhoz alkalmazkodni tudó, szomatikusan és pszichésen érett gyermekek nevelése, akik testi képességeikben jó teherbírással rendelkeznek és célszerűen összerendezetten végrehajtott, esztétikus nagy- és finommotoros mozgások összekapcsolására képesek.

Mottó:

"...3-10 éves korig a legkedvezőbbek a biológiai adottságok a testformáláshoz, valamint az ehhez szükséges készségek fejlesztéséhez. Viszont nagyon lényeges, hogy ebben a zsenge korban mit és hogyan tanítunk a gyermekeknek. A jó alapokra biztosan lehet építkezni, de az elrontott alkatot, mozgást kijavítani majdnem lehetetlen, akárcsak a félrenevelt ízlést."

Berczik Sára

Minden gyermek lételeme a mozgás, a motorikum pedig az alakuló értelmi képességek meghatározója. Ez a belső és elsődleges motiváció végigkíséri a fejlődést a születés előtti időszakról a személyiség kiteljesedéséig.

A mozgás a gyermekkel született igény, fejlődése az idegrendszer programozott differenciálódása mellett a környezettől is függ, ami lehetőséget ad a képességek kibontakoztatására. Olyan környezet kialakítására törekszünk, ahol a gyermek sok mozgásingernek van kitéve, s ezalatt sikerélményt él át. Így biztosítjuk azt az emocionális töltést, amely felkelti a többszöri megismétlés vágyát. Ezáltal korábbi ismeretei megszilárdulnak és alapot adnak az újak beépülésére. Feladatunk, hogy ezen az úton az ösztönös mozgástól vigyük a gyermeket a kontrolált, tudatos mozgás, az alkalmazás felé.

Fejlesztetni kívánjuk a gyermek mozgató funkcióit, valamint az észlelés és mozgás térbeli és időbeli integrációját, ezáltal javítva a mozgásos ismeretszerzés lehetőségeit. A tevékenységek szervezése során a tervszerűen összeállított mozgásos játékokat helyezzük előtérbe, mert jól illeszkednek az életkori sajátosságokhoz és általuk a gyermekek élményeiket, vágyaikat dolgozzák fel. Eszközként használhatjuk a mozgásigény kielégítésére, képességfejlesztésre, ismeretszerzésre, a feladatmegoldó képesség és észlelési funkciók tökéletesítésére.

A rendszeres mozgáslehetőség biztosítása által megalapozzuk a lelki harmóniát. A csoportosan átélt mozgásöröm erősíti a közös élményt, javul a csoportok összetartó ereje.

Bővítjük a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeit, csökkentve ezzel a megismerő funkciók fejlődési lemaradását. A mozgásos tevékenységek során növeljük a nyelvi aktivitást (testrészek, cselekvések, tárgyak, viszonyok megnevezése), így várható a beszéd tartalmának mennyiségi, minőségi fejlődése.

A fejlesztés területei:

a) Egészségmegőrző funkció

- A mozgásos tevékenységek által erősíteni kívánjuk a gyermek szomatikus fejlődését (váz-, izomrendszer), egyensúlyban kívánjuk tartani az élettani működéseket (immun-, keringési rendszer, teljesítőképesség).

b) Mozgáskultúra

- Tudatos, összerendezett izomtevékenységek által segítjük a jó ritmusú, jó tempójú mozgásformák alakulását
- Sok lehetőséget biztosítunk a motoros önkifejezésnek, szabad teret adunk a kreativitásnak.

c) Szociális képességek

- A mozgás folyamán átélt öröm és a belső motiváció megélésének biztosításával segítjük az érzelmi, akarati élet harmonikus fejlődését.
- Helyzeteket teremtünk ahhoz, hogy gyakorolhassa a környezethez és annak körülményeihez való alkalmazkodást. Ezáltal növeljük biztonságérzetét, hogy később magasabb követelményeknek is eleget tudjon tenni.
- Az egyéni képességek figyelembevételével arra ösztönözzük, hogy a mozgásos tevékenységeket ismételve önmaga fejlesztőjévé, gyógyítójává váljon.

d) Értelmi képességek

- Korai motoros fejlesztés által lehetőséget biztosítunk a mozgásos sémák kiépülésére, így elősegítjük a gondolkodási produktumok létrehozását, a fogalomalkotást.
- Spontán vagy szervezeten alakuló mozgásfejlesztéssel segítjük a kisebb hatósugarú motoros tevékenységek fejlődését.

e) Testi képességek

A testi képességek fejlődésében három fő irányt tartunk szem előtt:

teljesítmény

mozgásvégrehajtás minősége

ismert mozgások első kombinációi

Ezeknek a területeknek az alakításában eszközként használjuk fel a kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és a koordinációs képességek (alapmozgás, egyensúly, téri orientáció, finommotorika) fejlesztését.

A fejlesztés tartalma

a) Alapmozgások

A fejlesztőmunkát ezzel a területtel kezdjük. Ezeket a mozgásokat (járás, ugrás, futás, kúszás, mászás) a gyerekek már használják. Meglévő mozgásmintáikat gyakorolva továbbfejlesztjük a mozgás iránya szerint (előre, hátra, oldalra), a mozgás típusa szerint (élőlények, élethelyzetek utánzása).

b) Egyensúlyérzék

A statikus és dinamikus egyensúly fejlesztésével harmonikusabbá, koordináltabbá tesszük a gyerek mozgását. A statikus egyensúly az alaphelyzetek (fekvés, térdelés ülés, állás és passzív mozgással létrejött egyensúlygyakorlatok) egyensúlyi állapotát, a dinamikus egyensúly az alapmozgások (gurulás, mászás, járás, futás, ugrás) egyensúlyát jelenti.

c) Testséma

Fejlődése összekapcsolódik a mozgásfejlődéssel. Mozgásos utánzó játékokat szervezünk a testkép, a térfogalom, a testséma fejlesztésére.

d) Két testfél mozgásának összehangolása

Előfeltétele a jók koordinált nagy- és finommozgások létrejötte. Ha a gyermek egy-egy testrészét együttmozgás nélkül képes mozgatni, akkor gyakoroljuk a páros testrészek egyidejű, majd a négy végtag egyszerre történő mozgatását. Ezt követi a szimmetrikus végtagok aszinkron mozgása (biciklizés, bokszolás). A test középvonalát átlépő feladatokat utánzó mozgásokkal fejlesztjük.

e) Térérzékelés, téri tájékozódás

A saját test az a viszonyítási pont, amelynek segítségével a téri relációk értelmet nyernek. A térészlelés lényege a mozgás, a sebesség és az irány érzékelése.

f) Szem-kéz, szem-láb koordináció

A feladatra labdajátékok egyéni és társas helyzeteit alkalmazzuk (labdavezetés, dobásfajták, válogatások, szedegetések, kiemelések).

Az irányítás általános elvei:

- rendszeresség és fokozatosság a mozgásos helyzetek tervezésében és vezetésében
- játékos foglalkozásvezetés biztosítása
- változatos mozgásformákkal az érdeklődés és aktivitás ébrentartása

- eszközhasználattal a minőségi gyakorlatvégzés megkönnyítése
- aktualitás, évszakokhoz igazodó mozgásformák
- lehetőség szerint a szabad levegőn szervezett mozgások
- *fokozott figyelem fordítása az egyéni bánásmódot igénylő gyermekek mozgásfejlesztésére és differenciálására*

Hagyományörző programban helyet kapnak a népi-sportjátékok, ugróiskolák, a nép által alkalmazott eszközök (gólyaláb, rongy és nemezlabda) használatával.

Nemzetiségi programban a mozgásos tevékenységek során testrészek, cselekvések, tárgyak megnevezésével német nyelven is történik szókincsbővítés. Egyszerű utasításokat, vezényszavakat, téri irányokat német nyelven is megismernek a gyerekek.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő programban a gyógytestnevelés elméleti és módszertani ajánlásait alkalmazzuk preventív céllal. Naponta, speciálisan összeállított gyakorlatokkal és játékokkal fejlesztjük a gyerekeket:

- lábboltozat süllyedés elleni gyakorlatok
- a gerinc mobilizálására szolgáló gyakorlatok
- has- hátizom és lapocka erősítését szolgáló gyakorlatok
- mellkasfejlesztő gyakorlatok
- légzőgyakorlatok

A gyógytestnevelés gyakorlati elemeit beépítjük a mindennapos testnevelés és a heti rendszeres testnevelés foglalkozás felépítésébe is, valamint a csoportszobában, játékidőben is rendszeres gyakorlási lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára egy erre a célra fenntartott és eszközökkel ellátott helyen.

3.2.7 MUNKA

Cél

Olyan gyermekek nevelése, akik természetesnek veszik, sőt igénylik az erejükhöz mért munkajellegű tevékenységeket. E folyamatban jönnek rá arra, hogy mire képesek, mennyire önállóak és jó érzés másoknak is segíteni.

Mottó

*„ Aki szorgoskodik,
aki jól dolgozik,
arra néz mindenki,
legelől tisztelik. „*

Weöres Sándor

A munka jellegű tevékenység a személyiségfejlesztés fontos eszköze, mert e közben körvonalazódik önismerete, önbecsülése, Én-képe.

E tevékenység szabad és önkéntes vállalással történik, kapcsolatban van a játékkal, és a természeti és társadalmi környezet megismerésével.

A munka során megtapasztalhatják képességeiket, és azok korlátait. A tapasztalatszerzés folyamatában ráébrednek arra, hogy próbálkozásaiknak eredménye van. Ez a pozitív visszajelzés motiválttá teszi a gyerekeket és újbóli tevékenységre készítet. A folyamat eredményeként a külső késztetés igénnyé, azaz belsővé válik, melynek eredménye a szokásszabályok megjelenése és alakulása.

Magatartásukban dominál majd az Én és a közösség, illetve az ott betöltött helye és szerepe.

Munkájuk eredménye pozitív érzéseket vált ki, ezért dolgoznak szívesen magukért, társaikért, a felnőttekért, gondoznak növényeket, állatokat, gondozzák a kertet és az udvart. Megismerkednek különböző anyagokkal, azok egyedi sajátosságaival és takarékos használatukkal.

Meggyőződésünk, hogy a közös cél érdekében képessé válnak másokra figyelni, különbségeket észrevenni, elfogadni, együttműködni.

Ez segíti őket abban, hogy a munkát értéként kezeljék.

A fejlesztés területei és tartalma:

a) Önkiszolgáló munka

Természetes módon reagáljanak szükségleteikre, segítsenek önmagukon, illetve kérjenek segítséget, ha szükséges. A cselekvéssorok ismétlésével tapasztalatokat, ismereteket szereznek, és ez pozitívan hat Én-képük fejlődésére. Az ismert és begyakorolt mozdulatok biztosságot jelentenek, és az így megteremtett komfortérzet örömet okoz.

Területei:

- Személyi higiénia
- Étkezés
- Öltözés
- Testápolás
- Önkiszolgálás

b) Közösségért végzett munka

A gyermekek szeretik a közösen végzett munkát, szeretnek közösen dolgozni. A gyerekeknek valamit teljesíteni kell, munkájuk eredményét ő és mások egyaránt tapasztalhatják. Ez sokoldalúan formálja személyiségüket, fejleszti képességeiket, erősíti együttműködésüket.

Kötelezettségek vállalására és teljesítésére készíti őket. Saját és mások elismerésére, rendszerességre nevel és szoktat.

Területei:

- Naposi munka
- Környezet rendjének megóvása
- Növény- és állatgondozás
- Kert és udvar ápolása
- Alkalomszerű munkák óvónői megbízások alapján

Az irányítás elvei:

- Tiszteletben tartjuk, hogy fő tevékenységük a játék, így játékos elemekkel átszőtt munka várható el Tőlük.
- Céltudatos és fokozatos terheléssel érhető el, hogy a gyerekek megfigyeléseket végezzenek, tapasztalatokat és ismereteket szerezzenek a mindennapi élet munkaszokásairól, annak folyamatáról, és a felnőttek munkájáról.
- Csoportjainkban a munka jellegű tevékenységek egyénekhez igazított lebontása, differenciált módszerek alkalmazásával történik.
- Biztosítjuk gyermekeink számára a megfelelő eszközöket, megismertetjük azok szakszerű használatát. Folyamatos lehetőséget biztosítunk a gyakorlásra.
- Munkájukat az egyéni képességek figyelembevételével pozitív visszajelzésekkel értékeljük, erősítjük.
- Dicsérjük az eszközhasználatot, technikai bátorságot, buzdítjuk a próbálkozást.
- Pozitívan emeljük ki a problémák újszerű megoldását.
- Értékként kezeljük az önkéntességet, tudatosságot, mások ötletének elfogadását, és a felelősségvállalást az egyéni és közösen végzett tevékenységekben.

Hagyományörző program:

A népszokások jelentős része a naptári évhez fűződik, az évszakok változásaihoz, napfordulóhoz, a mezőgazdasági munkákhoz, ezekhez kapcsoljuk az óvodai tevékenységet, munkát. Az évente visszatérő mezőgazdasági munkák során megfigyelhetik, részt vehetnek benne, megélhetik a munka örömet. Felébred bennük a dolgozó emberek iránti tisztelet, megbecsülés. Hagyományos munkaformák: sütések, főzések, takarítások, növény- és állatgondozás, termények betakarítása.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő program:

Az óvónőnek, dajkának egyaránt nagy a felelőssége a gyermekek munkára nevelésében, hiszen a gyerekek előtt végzik munkájukat mintát adva számukra. Fokozatosan juttatjuk el oda a gyermekeket, hogy maguktól ismerjék fel adott szituációkban a munka elvégzésének szükségességét. Kihasználjuk a megtervezett munkák mellett a váratlanul adódó lehetőségeket pl.: a különböző tevékenységek utáni összetakarítást. Ilyen esetben rendelkezésre állnak a gyermekek számára megfelelő eszközök, lehetőséget adunk a bekapcsolódásra, a probléma megoldására. Ezzel is segítjük az Én csináltam, mi csináltuk sikerélmény átélését.

3.2.8 TANULÁS

Cél

A gyermeki személyiség fokozatos és folyamatos mozgásba lendítésével, sokoldalú formálásával megfelelő szociális-, kognitív-, kommunikatív- és mozgásképességekkel rendelkező gyermekek nevelése az óvodai nevelési folyamat végére, az iskoláskor elejére.

Mottó:

"Tudás, használható, működőképes tudás csak a tapasztalásból, az átélt tapasztalásból, az élményalappal is bíró tudásból származhat."

T Gordon

Az óvodai nevelési folyamatot egyre inkább a komplexitás jellemzi. Egy-egy feldolgozandó témát nem lehet nevelési egységekre, foglalkozásokra bontani, egy-egy téma nem korlátozódhat meghatározott napra. A gyermek kíváncsiságának kielégítése a cél, érdeklődését tiszteletben kell tartani. Úgy gondoljuk, hogy amit erőltetünk, amit nem szívesen végzünk, amit nem kísér pozitív érzelem, az felületes, hamar elfelejtődik.

A gyermek a környezetében szerzett tapasztalatokat, benyomásokat elsősorban érzelmileg értékeli. Ezért fontos feladatunk az érzelmi nyitás a környezet felé, melynek megvalósulása sokoldalú tapasztalatszerzéssel párosul. Pozitív érzelmi viszonyulások kiépítésére törekszünk, de a negatív érzellemmel kapcsolt tapasztalatokat is igyekszünk felhasználható ismeretként funkcionáltatni. A gyermek életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő magyarázattal (beszéddel) segítjük az alapvető, konkrét összefüggések megértését.

Az ok-okozati kapcsolatok megláttatását szemléletes, cselekvő módon végezzük, pozitív érzelmeket keltő helyzetekben, hogy a gyermek az élmény felidézése során ismereteit újra és újra felhasználja. Ismétlésekkel átélt tapasztalatok és pozitív érzelmi megerősítések által

segítjük elő, hogy a gyermek egyre közelebb kerüljön a tanulási tartalmakhoz, és értékszemplélete alapozható legyen.

Gondot fordítunk a tevékenységek eredményes elvégzését segítő alapképességek fejlesztésére:

Szociális képességek

- A tanulási helyzet, a környezet, a tartalmak, a közvetítő személye, a társak eltérő érzelmeket váltanak ki a gyermekben. Közvetlenül tetten érhető a motívációs elfogultsága (szimpátia, antipátia), amely meghatározza viszonyát a tanulási tevékenységhez és az abban közreműködőkhöz.. Mivel az érzelem minőségét a személyhez, szituációhoz kötött emlékkép minősége határozza meg, fontos feladatunk a motívációs helyzetek tudatos átgondolása, minél több élményalapú tevékenység és társas élmény biztosítása.

Kognitív képességek

- Az intellektuális képességek rendszere (észlelési, emlékezeti, képzeleti, tanulási, alkotó, kreatív), a világ megismerésében, helyes észlelésében, a jelenségek értelmes felfogásában, az eredményes tájékozódásban és alkalmazkodásban nyilvánul meg. Arra törekszünk, hogy a gyermeket érdeklődése, kíváncsisága, tudásvágya, nyitottsága által elindítsuk a felfedező úton, megismerő tevékenységét pozitív érzellemmel társuló eredmények aktivizálják.

Kommunikatív képességek

- Segítségükkel történik a környezet összes információjának a felvétele és átadása. Szerepet játszanak a személyek közti interakciók kezdeményezésében, lefolyásában és megtartásában. Óvodában a társas érintkezés első lépése a beszéd. A meleg, szeretetteljes légkör nagyobb aktivitásra mozgósító erejét kihasználva segítjük a gyermeket abban, hogy a beszéd eszköze lehessen a másokkal való kapcsolatba kerülésnek, az együtt tevékenyedésnek, a közös élmény létrehozásának, átélésének. Egyértelmű, pontos, röviden és konkrétan megfogalmazott, a közvetlenül érzékelt helyzetekhez igazodó kérdésekkel segítjük a tanulási folyamatot, megteremtjük a kommunikációs funkciók gyakorlásának feltételeit.

Mozgásképeségek

- A különböző cselekvések alapjai a mozgások. A jól összehangolt, rendezett mozgások segítik elő a sikeres tevékenységek, alkotások létrejöttét, a megismerő funkciókra fejlesztő hatást gyakorolnak. Ezért különösen gondot fordítunk a kézügyesség, szem-kéz koordináció fejlesztésére, mozdulatok, mozdulatsorok, mozgások gyakorlására. (Lásd: mozgás fejezet)

A tanulás helyzetei, szervezeti keretei

Játékban tanulás:

A spontán játék során kíváncsiság ébred a gyermekben. Belső készítésre szemlélődik, próbálkozik.

Játékba ágyazott tanulás:

A gyermek tevékenysége közben a spontán adódó tanulási helyzeteket kihasználjuk. Azzal, hogy kíváncsiságot ébresztünk, a gyermek belső készítésére külső készítést adunk és a gyermek azonosul vele.

Játékba integrált tanulás:

Feltételeket biztosítunk, megvárjuk, elősegítjük a lehetőséget. Kérdéseinkkel segítjük a tanulási folyamat kibontakozását, vizsgálódásra, problémamegoldásra készítjük a gyermeket.

Játékra épülő tanulás:

A játéktevékenység tartalmi továbbfejlesztése által teremtjük meg a tanulási helyzetet, amelyben a gyermek elmélyedhet, tárgyakra, eszközökre, műveletekre koncentrálni.

Játékos tanulás:

Megtervezzük és megszervezzük a tanulás folyamatát. A gyermeket külső készítéssel hozzuk tanulási helyzetbe, hogy intellektuális tevékenységét erőfeszítés, tanulási akarat jellemezze.

Úgy gondoljuk, hogy a játéktevékenység fokozatosan válik tanulásélménnyé a gyermekben. A spontán tanulás szándékos tanulássá alakul át tevékenységei során. Tanulásirányító szerepünket fokozatosan alakítjuk ki a gyermek egyéni fejlettségi mutatói szerint. A fejlődési folyamatban megmutatkozó egyéni szintek és készítések határozzák meg a megközelítés módszereit, a szervezeti kereteket a tevékenység során.

Az irányítás általános elvei:

- A gyermek mozgásszükségletének, tevékenységi vágyának kielégítése, a játékosság dominanciájának érvényesítése, örömezés elősegítése.
- Konkrét érzélethez, észlelethez, emlékezethez kötött tapasztalatok közvetítése.
- Tapasztalatokra épülő, elvont gondolkodást igénylő ismeretnyújtás.
- Elemi gondolkodási műveletek (analízis, szintézis, általánosítás, konkretizálás, absztrakció, fogalomalkotás, következtetés) alkalmazása az ok-okozati összefüggések feltárásában.
- Problémaszituációk felvetése, felfedezés örömeinek biztosítása.

- Érzelmekkel kísért élmények által a kedvező bevésés, maradandó tárolás, könnyebb felidézés elősegítése.
- Önállóságot, kíváncsiságot, szellemi aktivitást biztosító szabad légkörben a gyermeki megnyilvánulások kiteljesítése.
- Egyéni fejlettségnek megfelelő optimális tanulási helyzetek alkalmazása.
- A tanulási tartalmak komplex megközelítése, aktualitás figyelembevétele (évszakok, ünnepkörök, jeles napok).
- *Spontán és szervezett módon változatos együttműködési technikák és formák alkalmazására törekszünk.*

Hagyományörző programban a tanulásértelmezésünk szerint minden tevékenység magában hordozza a tanulás lehetőségét, minden tanulás tevékenységben nyilvánul meg. Nevelő tevékenységünkbe mindig tudatosan próbáljuk beépíteni a még élő és már elfelejtett hagyományokat. A tanulás tartalmi lehetőségeire előre készülünk fel, de hogy milyen ütemben és mélységben kerül sor az ismeretek átadására, azt a gyerekek közreműködésével létrejött helyzet dönti el.

Nemzetiségi programban elsődleges a játékba integrált tanulási helyzetek megteremtése. Olyan tanulási helyzetek teremtésére törekszünk, melyben az óvónő irányítja a tapasztalatszerzést (a spontán helyzetet kiegészítve), melynek során a gyermekek szókincsének folyamatos bővítése, passzív szókincsük aktivizálása történik. Minden nap, minden tanulási helyzetben törekszünk a nyelv iránti érdeklődés felkeltésére, az érdeklődés fenntartására, és a nyelv fonetikai sajátosságainak alapozására.. Rendszeres gyakorlást biztosítunk a gyerekek számára a játékban is.

A nyelv "tanulása" nem grammatikai, hanem érzelmi és értelmi megalapozás, melyben a sokoldalú szemléltetés, mint fontos módszer, együtt jelenik meg a nyelvi formával.

Speciális eljárásokkal történő intenzív képességfejlesztő programban a személyiség egészének fejlődését a tanulási képességek fejlesztése, s ezzel a szociális képességek fejlődése szolgálja.

A tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlesztése kiemelt feladatunk. Az iskolára való előkészítés során a feladatok megvalósításában döntő szerepe van a mozgásnak, a testsémával kapcsolatos feladatoknak, az észlelésnek és a beszédnek.

A gyermekek nyomonkövetési dokumentuma a mellékletben található.

3.2.9 A GYERMEKEK DIFFERENCIÁLT FEJLESZTÉSE

Óvodai csoportban történő fejlesztés

Az egyéni fejlődési ütemhez igazodó differenciált képességfejlesztés az óvodába érkezéstől az óvoda elhagyásáig folyamatos.

Tanulási képességek kibontakozását elsősorban a gyermek pszichikus teherbíró képessége befolyásolja. Differenciált nevelés során azt a természetes utat járjuk végig a gyermekkel, amelyet egészséges esetben a fejlődés során megtesz. Feladatunk az életkori és fejlődési sajátosságokhoz kapcsolódó, a pszichikus funkciók kibontakozását segítő fejlesztő és szociális környezet biztosítása. Fejlesztés során figyelembe vesszük a gyermek motivációs bázisát, törekszünk a tevékenységéhez szükséges speciális eszközök, játékok alkalmazására, teret hagyva a gyermeki spontaneitásnak.

Kiemelt terület a motoros funkciók fejlesztése. A mozgástevékenységek szabályozásai meghatározzák a perceptuális funkciók fejlődését, ami előfeltétele lesz a fogalmi gondolkodásnak. Célunk, olyan integratív kapcsolatok kiépítése, melyek lehetővé teszik a személyiség teljes képességprofiljának érését. Ezért feladatunk a motoros képességek mellett a különböző észlelési képességek diszkriminációjának fejlesztésén keresztül eljutni a szenzoros folyamatok integrációjához.

Csoporton kívüli helyzetben

Az óvodánkba járó gyermekek kisebb hányada tanulási képességekben lemaradást mutat, ép érzékszervek és ép intelligencia mellett. A teljesítményben elért kudarc azonban torz, kompenzáló viselkedést eredményez, ezért gyakran válnak halmozottan hátrányos helyzetűvé a magatartási zavarok miatt.

Olyan gyermekek nevelése a célunk, akik a törvényes keretek adta lehetőségeken belül, szociális és értelmi fejlettségüknek leginkább megfelelő időpontban kerülnek az iskolába. Ezért fontosnak tartjuk, hogy az óvodánkba járó 5-6 éves gyermekek fejlődését és fejlettségét a rászorultságnak megfelelően mérjük és elősegítsük. Így mindannyian objektív képet kapunk a gyermek fejlettségéről, és lehetőség van arra, hogy a részképességeket az óvodai csoportban és a csoporton kívüli foglalkozásokon egyaránt fejlesszük. A fejlesztő foglalkozások nyitottak, betekintésre lehetőségük van az óvónőknek és a szülőknek egyaránt. A gyermekek az életkori sajátosságoknak megfelelően játékosan sajátítják el az ismeretanyagot, és aktív részesei az önfejlesztésnek, az önmegvalósításnak. Ezek a fejlesztő foglalkozások megerősítik azokat a

tanulási képességeket, amelyek elengedhetetlenek a sikeres iskolakezdéshez, biztos alapot nyújtanak ahhoz, hogy minden gyermek akkor menjen iskolába, amikor erre éretté válik.

A pszichopedagógus munkájának egyik alappillére az alapos megismerés a fejlesztődiagnosztika eszközeivel. A vizsgálatok a következő életkori pontokhoz kötöttek:

- középső csoport vége
- nagycsoport kezdete
- iskolai beiratkozás előtti időszak

Logopédia

Normál beszédfejlődésű gyermeknél szoros kapcsolatban alakul az úgynevezett artikulációs és percepciós bázis. Az artikulációs bázis létrejötte teszi lehetővé, hogy a gyermek képessé válik a mások által kiejtett beszédhangok, hangsorok felismerésére, a szavak és a mondatok megértésére, és az anyanyelv meghatározott szabályai szerinti reprodukálásra.

Célunk, az érthető, tiszta, kifejező, grammatikailag helyes beszéd kialakítása. Fejlesztés során kiküszöböljük a nyelvi zavarokból adódó kommunikációs problémákat, hogy a beszélt nyelv útján megszereshető tapasztalatok körét ne akadályozza, és a pszichoszociális kapcsolatok fejlődését előmozdítsa. Alkalmassá kívánjuk tenni gyermekeinket arra, hogy az iskolában problémák nélkül elsajátíthassák a kommunikáció írott formáját.

Az óvodában törekszünk a modern logopédiai terápia elvének megvalósítására, amely elősegíti és támogatja a beszéd fejlődését, és figyelembe veszi a parakonstellációt, vagyis a gyermek nem választható el attól a szociális környezettől, ahonnan érkezett. A logopédiai tevékenységünk formái két nagy területet ölelnek fel,: egyrészt a preventív tevékenységet, mely során igyekszünk kiszűrni a korai fejlesztésre szorulókat (megkésett beszédfejlődésűek, másrészt intenzív terápiás tevékenységgel törekszünk a beszédhiba specifikus korrekciójára. Fogadóórák keretében a logopédus a felvilágosító és tanácsadói tevékenységével igyekszik a környezet pozitív áthangolására a beszédhibás érdekeinek messzemenő figyelembevételével.

A beszéd és nyelvi terápia formái egyéni, vagy kiscsoportos formában zajlanak, melyet mindig az adott beszéd, vagy nyelvi hiba súlyossága, az életkor és a beszédszervek állapota határozza meg.

Fontos feladatnak tartjuk a szülők aktív bevonását: a logopédus által meghatározott feladatok gyakorlására, így érdekelté, aktív részesévé kívánjuk tenni őket gyermekük fejlesztésében és fejlődésében.

Integrált nevelés

A fogyatékos gyermek a törvény adta lehetőségek keretein belül 3 éves kortól 7 éves korig részesülhet alapfokú, speciális nevelésben. Fejlesztésének lehetőségeit nemcsak e célra szervezett óvodában, hanem a többi gyermekkel együtt, integrált nevelés keretében is érvényesítheti. A törvényi támogatás mellett erős társadalmi igény az együttnevelés, melyben a szülő a hajtóerő.

Célunk, hogy figyelembe véve és megtartva az együttnevelés alapértékeit, esélyt teremtsünk hallás, beszéd és értelmi fogyatékos gyermekek számára. Nevelőink a pozitív magatartási minták közvetítésével igyekeznek formálni az ép gyermekek és a családok viszonyulását a mássághoz. Segíteni kívánjuk, hogy a csoportokban kialakuljanak a helyes együttélés lehetőségei.

Integrált nevelésünk alapelve a fogyatékoság elfogadása mellett olyan harmonikus személyiségfejlesztés, ami figyelembe veszi a gyermek eredményeit, sikeres próbálkozásait. Az óvodába járó fogyatékos gyermekek kiemelt gondozása mellett törekszünk a szociális készségek, mint alkalmazkodás, akarat erő, önállóság, együttműködés megalapozására.

Csoportos és egyéni formában a sérülés típusának megfelelő specifikus módszereket, terápiákat és technikákat alkalmazunk. Az integrált nevelésben együttműködik a csoportban dolgozó óvónő, kiegészítő személyzet és a főállású gyógypedagógus. Fejlesztés során arra törekszünk, hogy a sokoldalú szenzoros hatás magába foglalja azokat a képességeket, amelyeknek szenzitivitása az óvodáskorra esik, és a fogyatékoság típusának megfelelő terület hangsúlyt kapjon.

3.2.10 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Napirend:

Tág időkerettel, rugalmas napirenddel, a gyermeki szükséglethez igazodva.

7 ⁰⁰ -10 ¹⁵	Játék, folyamatos étkezés, a tanulási folyamat kezdeményezése, mindennapos testnevelés.
10 ¹⁵ -13 ⁰⁰	Levegőzés, séta, kirándulás, étkezés
13 ⁰⁰ -14 ³⁰	Pihenés
14 ³⁰ -17 ⁰⁰	Folyamatos ébredés, étkezés, játék, szabadon választott tevékenység.

A napirend szervezés elvei:

A körülményekhez képest a tevékenységeket nem választjuk el egymástól, a játékkal szoros egységet alkotnak. A részben folyamatos étkezést önkiszolgálással és naposi munka szervezésével oldjuk meg. Ez a rugalmas napirend teszi lehetővé, hogy egyéni tempóban igény szerint végezzék a gyerekek a mindennapi gondozási tevékenységüket. A napot nagy időegységekre bontjuk így biztosítva a folyamatosságot. A gyerekek jó közérzete adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez.

Hetirend:

A hetirend alakítása a gyerekek tevékenységformái és a képzés alapján a csoportokban dolgozó óvodapedagógusok tudatos tevékenységén alapszik.

Kirándulások:

Kirándulásokat a szülők kérésére, kezdeményezésére, és a segítségükkel szervezünk.

Ünnepek, hagyományok:

Óvoda közös ünnepei

- Mikulás napja
- Gyermeknap
- Évzáró

Csoportok ünnepei

- Születésnapok, névnapok
- Karácsony
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét

4. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

4.1. Nevelőtestület együttműködése

- évente 1 alkalommal munkatársi értekezletet tartunk
- információs értekezletet szervezünk havonta 1 alkalommal óvónókkal, dajkákkal
- rendszerességre törekszünk a munkaközösségi értekezletek szervezésében
- munkatársi megbeszélésekkel segítjük a csoportmunka összehangolását (2 x 3 fő)
- igényt tartunk esetszervezésekre az intézmény pszichológusának irányításával

- folyamatosan tartjuk a kapcsolatot az intézmény szociális feladatait ellátó szakemberével

4.2. Óvoda - család

- segítjük a szülői képviselet megszervezését
- megismertetjük a szülőket pedagógiai programunk tartalmával
- folyamatosan igényt tartunk észrevételeikre, javaslataikra
- a kapcsolattartás és tájékoztatás rendszerességére törekszünk a gyermekhez igazodó módszerek legjobb megválasztása érdekében: a beszoktatás egyéni módszereinek egyeztetése, napi kapcsolattartás, szülői értekezletek, fogadóórák igény szerint, betekintési lehetőség biztosítása a gyakorlati munkába (*nyílt nap*)
- közös rendezvényekkel segítjük elő a szülők csoportközösségének és az óvoda szülői közösségének pozitív befolyásolását: ünnepélyek, kirándulások, szülők által felajánlott gyakorlótereppek igénybevétele, óvodabál

4.3. Óvoda - fenntartó

- a gyakorlati képzés szervezési és tartalmi feladatainak folyamatos egyeztetése, tervezése
- a *pedagógiai intézet* és az óvoda együttműködése az elmélet és a gyakorlat összhangjának megvalósítása érdekében
- folyamatos tájékoztatás a pedagógiai program gyakorlati megvalósulásáról, helyzetelemzés
- együttműködés a program feltételrendszerének optimális biztosítása érdekében
- igény szerint közreműködés a főiskola rendezvényein

4.4. Óvoda - iskola

- látogatjuk az első osztályos volt óvodásainkat, megbeszéléseket folytatunk nevelőikkel a tapasztalatokról
- az iskolák hívására, információkat gyűjtünk a speciális tantervű osztályokról
- nagycsoportos óvodásainknak iskolalátogatásokat szervezünk
- propagáljuk az iskolák rendezvényeit a szülők körében

4.5. Egészségvédelmi kapcsolatok

- *hatályos rendelkezések alapján történik a gyermekek orvosi vizsgálata*
- *biztosítjuk az ortopéd szűrővizsgálatok évenkénti elvégzését, a korrekciós javaslatokat közvetítjük a szülőknél*

4.6. Önkormányzatok – szakmai szolgáltatók

- a "bázisóvoda" jelleg erősítése, közreműködés körzeti továbbképzési feladatok vállalásában
- gyermekvédelmi tevékenységek segítése, összehangolása az önkormányzattal, gyermekjóléti szolgálattal
- együttműködés a kisebbségi önkormányzattal

4.7. Egyéb kapcsolatok

- Nevelési Tanácsadó
- közművelődési intézmények
- más óvodák, testvérkapcsolatok
- integrált nevelésből adódó szakmai kapcsolatok

Az óvoda gyermekvédelmi feladatait melléklet tartalmazza.

5. A PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁT SEGÍTŐ ELLENŐRZÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÜNK

A program hatékonyságának vizsgálata szempontjából fontos a nevelőmunka minőségének ellenőrzése, értékelése és biztosítása.

5.1. Minőségellenőrzés

5.1.1. Dokumentumok ellenőrzése

A felvételi és mulasztási napló a csoportok létszámának, az egyes gyermek adatainak folyamatos alakulását naprakészen kell tükrözze. Mellékletét képezik a gyermek egészségi állapotáról információt adó orvosi igazolások és a havi jelenléti ívek.

A csoportnapló adatai és fejlesztési tervei a pedagógiai programmal összhangban megfogalmazott szervezési és tartalmi feladatokat, tevékenységterveket tartalmazzák az óvodapedagógusok által szabadon meghatározott időegységekben.

A napi bejegyzések a program egyes elemeire vonatkozó problémafelvetéseket, megoldási módokat és hatékonyságot elemzik.

Ellenőrzése folyamatos, az óvodavezető és helyettese végzi.

5.1.2. A munka feltételeinek ellenőrzése

Az optimális dolgozói létszám biztosítása az óvodavezető feladata. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a csoportszobák és mellékhelyiségek tisztaságát, ehhez szükséges a

legmegfelelőbb munkarendet biztosítani, szükség szerint a problémafelvetéseket megtenni és a módosításokat elvégezni. Felelős az óvodavezető, a helyettes és az óvónők.

A tárgyi feltételek folyamatos ellenőrzése, selejtezés, felújítás és pótlás szükséges, különösen balesetvédelmi szempontból, amit az óvoda gondnoka az óvónőkkel közösen végez.

5.1.3. A nevelőmunka ellenőrzése

Az ellenőrzés az óvoda alapfunkcióinak, az óvó - védő funkcióknak a legteljesebb körű teljesítésére, valamint a nevelő és személyiségfejlesztő funkciók életkori specifikus és törvényes biztosítására terjed ki.

Az ellenőrzés célja: tájékozódás, segítségnyújtás, problémafeltárás, feladatok végrehajtásának ellenőrzése, eredményességvizsgálat.

Az ellenőrzés szempontjai: a gyermek tevékenysége, a felnőtt tevékenysége, az adminisztratív munka.

Az ellenőrzés formái: egyéni beszélgetések, óvónő párossal megbeszélés, team munka, nevelőtestületi értekezlet, munkatársi értekezlet, írásos beszámoló, felmérések, szülői vélemények begyűjtése.

5.1.4. Szakvezetői feladatok ellenőrzése:

A hallgatói pedagógus képességek fejlődési mutatói a gyakorlati teljesítés minőségében nyilvánulnak meg. Fontosak a külső gyakorlóhelyek visszajelzései, a módszertanos oktatók véleménye a hallgatók látogatása során.

5.2 Minőségértékelés: /a külső szabályozás eszköze/

Célja: a folyamat egy adott állapotának felmérése.

Területe: a gyermekek fejlődésének elemzése, értékelése.

Az 5 -6 éves gyermekek egyéni fejlődésének diagnosztizálása, a fejlesztés tartalmának meghatározása a fejlesztő pedagógus feladata. Az eredményekről tájékoztatást ad minden illetékesnek, a fejlesztő munkában segíti az óvónőket.

5.3 Minőségbiztosítás:/ az önszabályozás eszköze, a célnak való megfelelés/

Célja: hosszútávú intézményi minőségpolitika megvalósítása és közös értékrend kialakítása: önkritikus szakmai párbeszéddel, a lehetséges megoldások keresésével, pozitív gondolkodással, csapatmunkában.

Az ellenőrzés folyamata:

1. 2. és 3. évben:

- Folyamatos tapasztalatgyűjtés az egyes nevelési területekről, a gyakorlati megvalósításról és hatékonyságról: önértékelés belső és/vagy külső elemzés alapján.
- Kulcsproblémák azonosítása.
- "Minőségi körök" /munkacsoportok/ szervezése, akiknek feladata a legfontosabb problématerületeken kidolgozni a minőségi munka követelményrendszerét és javaslatot adni a változtatáshoz.
- A javaslatok alapján a szükséges változtatások megvitatása a testülettel, majd az intézményvezetés illetve a fenntartó szükség szerint módosítja a küldetésnyilatkozatot , illetve az óvoda nevelési programját.

4. és 5. évben:

- Szülői vélemények összegzése kérdőíves felméréssel a program hatékonyságáról (szocializáció, tájékozottság, ismeretek, képességek).
- A "minőségi körök" munkájába a szülők képviselőinek bevonása.
- Nevelőtestületi viták szervezése a szülői igények és attitűdök értékelésére és a bevezetési lehetőségek átgondolására. Nevelőtestületi eredményességvizsgálat, viszony az egyes programelemekhez.

6. évben:

- Értékelő elemzés a program megvalósíthatóságáról és hatékonyságáról.
- Testületi vita, a szükséges módosítási javaslatok kidolgozása.

6. A PROGRAM FELTÉTELRENDSZERE

6.1 Személyi feltételeink

Óvodánk 6 csoportjára 12 óvónői álláshelyünk van. A differenciált és integrált nevelésből adódó feladatokat logopédus – pszichológus segítségével oldjuk meg.

Belső szabályzataink az óvónők esetében képesítési előírásként határozzák meg a főiskolai végzettséget és a minimum 5 éves szakmai gyakorlatot. Ezen előírásoknak az óvoda valamennyi pedagógusa megfelel. Nagy a testület motiváltsága a szakmai önképzés iránt. A pedagógusok 50%-a kétdiplomás. A tanulmányok az óvoda pedagógiai programjának megvalósulását, illetve a hallgatói gyakorlóterep biztosításával összefüggő fenntartói igények kielégítését segítik. A német nemzetiségi csoportban a nemzetiséghez tartozó, nyelvi

ismeretekkel rendelkező óvónő végzi a feladatokat. Az óvodánkban 1 nemzetiségi csoport működik.

Feladatunk még a kapcsolatépítés, kapcsolattartás képességének fejlesztése, a belső önfejlesztő folyamatok erősítése.

A technikai állomány létszáma 6 fő, 6 dajkai álláshellyel rendelkezünk.

6.2 Tárgyi feltételeink

Környezetünk esztétikus, tiszta. A meglévő értékeink megőrzésére törekszünk, hiszen nagyon szűkös költségvetési kerettel gazdálkodhatunk. Nagy gondot okoz a textíliák elhasználódása, a közeli jövőben lehetőség szerint tervezni kell a cseréjüket. A csoportszobák játék készletét költségvetési támogatásból szinten tudjuk tartani.

A csoportszobák *25 férőhelyesek*, melyekbe átlag *22-25 gyermek* jár. A zsúfoltság szűkíti a mozgásteret, ezért törekszünk jól felszerelt udvar folyamatos kialakítására. Kihasználjuk a pályázati lehetőségeket és rendezvényeink bevételét is udvarfejlesztésre fordítjuk. A folyamatosan bővülő eszköztár alakítása a szülők támogatásával történik.

Oktatási eszközök tekintetében nagy elmaradásaink vannak, szertárbővítésre költségvetési támogatás nincs. Főként a környezeti -, művészeti- és anyanyelvi nevelés eszköztárát szükséges bővíteni. Meglévő eszközeink beszerzése pályázati támogatásból és forgalmazói tevékenységek felvállalásával történt. Az eszközök megóvására nagyon fontos lenne tárolószekrényeket vásárolni. Sportszereink esztétikusak, szépek. Tornaszobánk ugyan kicsi, de alkalmanként a főiskola tornaterme is rendelkezésünkre áll. Közös rendezvényeink lebonyolításához igénybe vehetjük a főiskola és a Gyakorló Iskola auláját.

Szakmai fogyóeszköz szükségletünket évenkénti rendszerességgel, költségvetési keretből megvásárolhatjuk.

6.3 A program tervezett eszközszükséglete

7. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A pedagógiai programot két évente átvizsgáljuk, az aktuális dolgokat korrigáljuk.

A programot megismertetjük a Szülői Munkaközösséggel, majd szülői értekezleteken a szülőkkel. Az iskolai könyvtárban mindenki számára hozzáférhető a dokumentumok egy-egy példánya.

A program új vezető választásáig érvényes.

8. ZÁRADÉK

A nevelőtestület a pedagógiai programot, a helyi tanterveket és a hozzájuk tartozó óraterveket, mellékleteket 2010. 04. 14.-i értekezleten 100%-os arányban elfogadta.

Szekszárd, 2010. április 14.

Antus Györgyné
igazgató

A szavazás hitelül

óvodapedagógus

óvodapedagógus

9. MELLÉKLETEK

- I. Alapító Okirat
- II. SZMSZ
- III. Házirend
- IV. Az óvodai csoportok speciális programjai
- V. Egyéni fejlődési napló
- VI. Gyermekvédelem az óvodában

XI. SZÁMÚ MELLÉKLET:

Egyéni fejlődési napló

...../.....tanév

Név: .....Szül. hely, idő:.....

Apa neve:.....Foglalkozása:.....

Anyja neve:.....Foglalkozása:.....

Testvérek száma, neme, életkora:.....

Lakcím:.....

Óvodai élet kezdésének időpontja:.....

Bölcsőde, családi napközi időszak:.....

Család helyzete: teljes család   elvált   egyedülálló   élettársi

Szociális helyzete, érzelmi klíma: megfelelő   elhanyagolt   egyéb:.....

.....

Születési adatok: időre született   koraszülött   túlhordott   komplikáció

Fejlődési adatok: járás kezdete:.....

szobatisztaság kezdete:.....

beszéd kezdete:.....

evési szokások:.....

alvási/elalvási szokások:.....

Eddigi betegségek, kezelések, kórházi kezelés:.....

.....

Korai fejlesztésben, terápiában részesült (mozgás, beszéd):.....

.....

Temperamentum (milyennek látja az anya a gyermekét)

Aktív-e, Nyugodt-e, Félénk-e?, Könnyen megnyugszik-e, Könnyen dühbe gurul-e, egyedül vagy anyával képes csak játszani (dolgozni), hosszú ideig képes egy dologgal foglalkozni, mindig új ingerre van szüksége, figyelme kitartó/ingadozik

Egyéni szokások, amit a szülő fontosnak tart közölni:.....

.....

I. TESTI ÉS MOZGÁSFEJLETTSÉG**TESTI FEJLETTSÉG**

Korcsoport	Jó	Közepes	Gyenge	Súly	Magasság
Minicsoport					
Kiscsoport					
Középső csoport					
Nagy csoport					

TESTI GONDOZOTTSÁG

Korcsoport	Jó	Közepes	Gyenge	Megjegyzés
Minicsoport				
Kiscsoport				
Középső csoport				
Nagy csoport				

Egyéb észrevétel:.....

.....

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

Szempont		Minicsoport	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
Fáradékonyság	nem				
	gyakran				
Alvás	nyugodt				
	nyugtalan				
Betegség	gyakran				
	ritkán				
Hallás	normál				
	probléma				
Látás	normál				
	probléma				
Egyéb problémák	hányás				
	ekcéma				

	allergia								

MOZGÁS: nagymozgás fejlődés

Szempont		Minicsoport	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
Kivitelezés	ügyes				
	átlagos				
	gördülékeny				
	akadozó				
	ügyetlen				
Koordináció	harmonikus				
	összerendezetlen				
Tempó	átlagos				
	lassú				
	gyors				
Terhelhetőség	alacsony				
	közepes				
	magas				
Mozgásos feladat	szereti				
	nem szereti				
	bátran végzi				
	fél, gátlásos				
	követelményt eléri				
	követelményt nem				
Alap mozgásforma	járás				
	lépcsőn: váltott láb				
	futás				

	Ugrás: páros lábon								
	ugrás: egy lábon								
Mozgásritmus tartása									
Eredményes egyensúlyozás									
Eszközhasználat									
Célirányos mozgás									
Túlmozgékonyosság									

MOZGÁS: finommotor fejlődés

Szempont		Minicsoport	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
Ceruzafogás	jó				
	hibás				
Kezesség	jobb				
	bal				
	két kezes				
	váltogat				
Kivitelezés	ügyes				
	átlagos				
	gördülékeny				
	akadozó				
	ügyetlen				
Koordináció	harmonikus				
	összerendezetlen				
Tempó	átlagos				
	lassú				
	gyors				
Terhelhetőség	alacsony				
	közepes				
	magas				
Manipuláció	ügyes				

tárggyal	átlagos								
	ügyetlen								

II. Pszichikus funkciók

Beszéd és nyelvi fejlettség

Szempont		Minicsoport		Kiscsoport		Középső csoport		Nagycsoport	
Alaki	tiszta								
	megkésett								
	pösze								
	dadog								
	hadar								
Tempó	átlagos								
	lassú								
	gyors								
Szókincs	gazdag								
	átlagos								
	szegényes								
Beszédészlelés	jó								
	pontatlan								
	hibás								
Beszédértés	jó								
	pontatlan								
	hibás								
Kifejezőképesség	szavakkal								
	mondattal								
	összetett								
Kommunikáció	gátolt								
	átlagos								
	bő beszédű								

Kognitív képesség

Szempont		Minicsoport		Kiscsoport		Középső csoport		Nagycsoport	
Figyelem játékban	tartós								
	változó								
	rövid ideig								
	szétszórt								
Figyelem tanulásban	tartós								
	változó								
	rövid ideig								
	szétszórt								
Megfigyelő képesség	pontos								
	változó								
	pontatlan								
	lényegre								
	lényegtelenre								
Gondolkodás	kreatív								
	produktív								
	átlagos								
	gyenge								
Tudás/ismeret	jó								
	átlagos								
	hiányos								
Összefüggés	felismerés								
	megértés								
	alkalmazás								
Testreprezentáció	vizuo-téri								
	lexikai- szemantikai								
Téri ismeret	irányismeret								
	grammatika								
	viszonyszavak								

Számolás	számlálás								
	mennyiség								
	művelet								

Játéktevékenység

Szempont		Minicsoport	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport				
Játék módja	funkcionális								
	szerep								
	szabály								
	konstruáló								
Megjelenése	kiegyensúlyozott								
	gátolt								
	kapkodó								
	agresszív								
	kezdeményező								
	motiválni kell								
	irányítással sem								
Eszköz használat	vigyáz								
	rongál								
	megosztó								
	birtokló								
Szociális szint	együttműködő								
	szemlélődő								
	egyedül játszó								
	társakhoz sodródó								
	bekapcsolódó								
	kezdeményező								
	irányító								
Aktivitás/kitartás	rövid ideig								
	átlagos								
	elmélyült								

III. Szociális kompetencia**Munkajellegű tevékenység**

Szempont		Minicsoport		Kiscsoport		Középső csoport		Nagycsoport	
Feladat megértése	gyors								
	teljes, pontos								
	ismétlésre								
	magyarázatra								
Feladat tartása	teljesíti								
	érti, de nem teljesíti								
	irányítással teljesíti								
	részben teljesíti								
	kitartó								
Munkatempó	átlagos								
	gyors, dinamikus								
	lassú, nehézkes								
Átállás másik feladatra	könnyen								
	nehezen								
Önállóság	segítség nélkül								
	segítséggel								
Motiváltság	önként								
	biztatásra								
	biztatásra sem								
Visszajelzés:	serkenti								

dicséret	közömbös								
Visszajelzés: kritika	serkenti								
	közömbös								
	dacot kiváltó								
	elkeseríti								
Közösségért végzett munka	szívesen végzi								
	elkerüli								
	passzív								
Más munkájának értéke	vigyáz rá								
	érintetlen								
	romboló								

Érzelmi- akarati élete

Szempont		Minicsoport	Kiscsoport	Középső csoport	Nagy csoport
Érzelmi állapota	vidám				
	szomorú				
	változó				
	nyugtalan				
	szorongó				
Magatartás	kiegyensúlyozott				
	érzékeny				
	dacos				
	agresszív				
	gátolt				
Kapcsolatteremtés gyermekkel	kezdeményező				
	elfogadó				
	elutasító				
	zárkózott				
Kapcsolatteremtés felnőttel	kezdeményező				
	elfogadó				

	elutasító								
	zárkózott								
Válasz tevékenységének akadályoztatására	kiváráásra képes, toleráns								
	a feladja								
	indulatkitöréssel válaszol								
	agresszió								
	regresszió								
Kontroll/önkontroll	késleltetni képes								
	reális énkép								
	kialakuló belső kontroll								
	külső kontroll								

Készítette: Györkö Enikő

XII. SZÁMÚ MELLÉKLET: GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Cél

A nevelési tényezők összehangolása a családdal, a gyermek eredményes nevelése, a fejlődő személyiség veszélyeztetettségének megelőzése érdekében. A nevelési hátrányok feltárása, csökkenésének és megszüntetésének segítése.

A gyermekvédelem minden óvónő feladata:

- Tájékoztatás jogokról, támogatásról, ellátásról
- Az okok felderítése és a nevelési ártalmak megelőzése
- Prevenció, szintentartás
- A veszélyeztető körülmények, a környezeti és nevelési ártalmak megszüntetése vagy csökkentése
- Az óvónő és a szülő közötti őszinte légkör, a kölcsönös bizalom megteremtése, az okok feltárása és megszüntetése érdekében

A megvalósítás módja:

- A gyerekek folyamatos megfigyelése, illetve a családi környezet életének figyelemmel kísérése, róla írásos feljegyzés készítése, a probléma továbbítása, a gyermeki és szülői jogok tiszteletben tartásával.
- A gyermek illetve a család szociális és kulturális helyzetének, környezetének megismerésében fontos a családlátogatás, szülői értekezletek, napi beszélgetések.
- A intézmény szociális feladataiért felelős szakembere felelős az óvoda gyermekvédelmi feladataiért. Koordinálja a feladatokat. Segítő kapcsolat keretében közreműködik a problémák rendezésében. a kérelem előterjesztésében.

Alkalmoszerű felmérés a családok helyzetéről.

A veszélyeztetettségi okok vizsgálatának szempontjai:

- súlyos fizikai bántalmazás
- szociális veszélyeztetés
- egészségügyi okokból történő veszélyeztetés
- értelmi, lelki elhanyagolás
- nevelési hiányosságok

A gyermekvédelmi munkát segítő külső kapcsolatok:

Nevelési Tanácsadó, Gyermekjóléti Szolgálat, gyermekorvos, védőnő, szociális munkás